

89-3

170

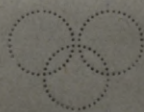
Dab. Ned.

KĀRLIS L. VANAGS

ZĒNU VASARAS NOMETNE.

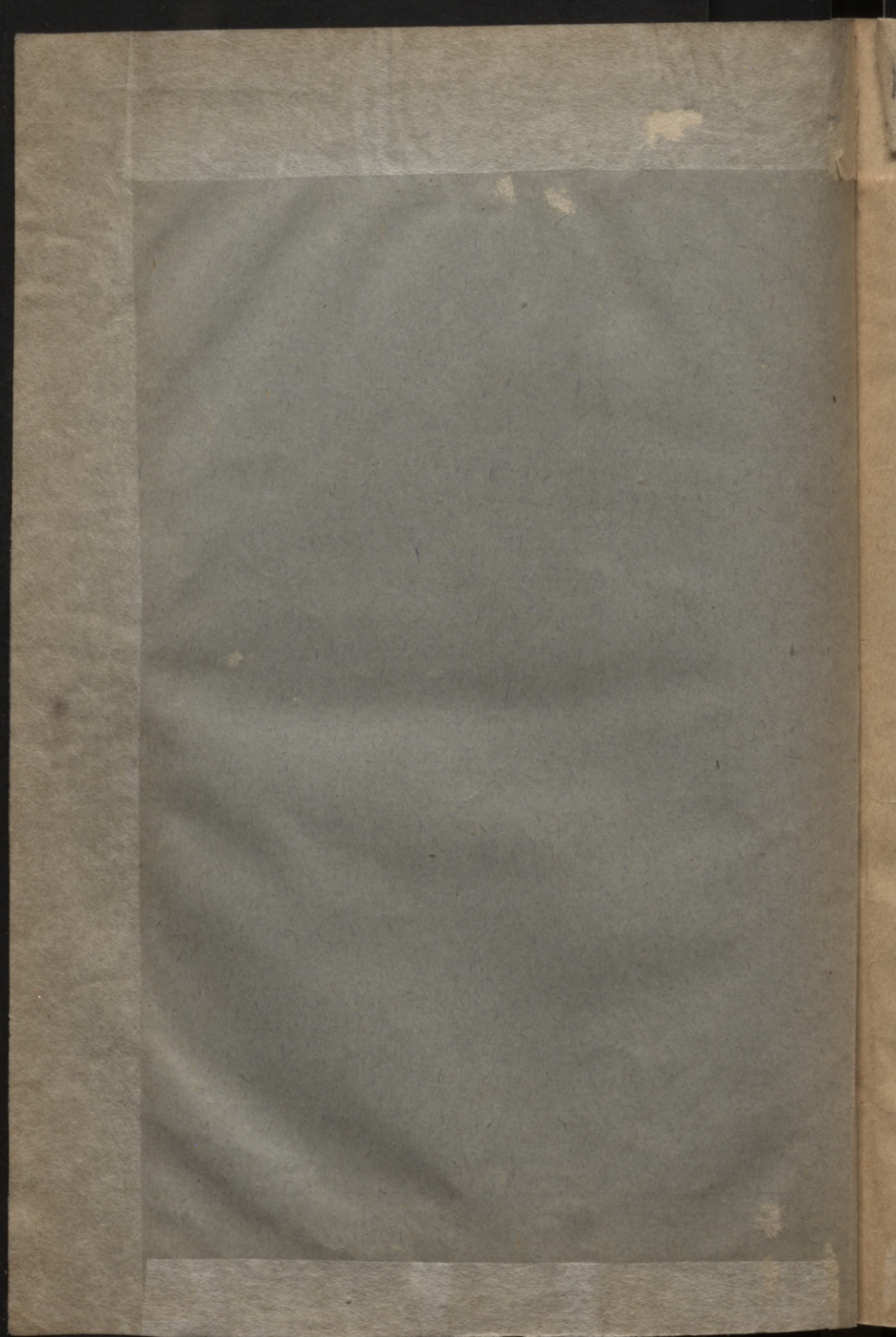
Praktiska vasaras skola latvju jaunatnei.

Ar pazīstamā jaunatnes vadoņa
ģeneraļa K. GOPPERA priekšvārdu.

1929.

„LIEPĀJAS BURTNIĒKS“ APĢĀDIBĀ.

89-3
170

371

Dubl. Mod.

dybl
37

KĀRLIS L. VANAGS

ZĒNU VASARAS NOMETNE.

Praktiska vasaras skola latvju jaunatnei.

Ar pazīstamā jaunatnes vadoņa
ģeneraļa K. GOPPERA priekšvārdu.

1929.

„LIEPĀJAS BURTNIEKS“ APGĀDĪBĀ.

Y

0305070340

V. Liepājas
VALSTS BIBLIOTEKA

~~89~~ 12. 111

Spiestuve „Liepājas Burtnieks“
Rīgā, Valdemāra ielā № 37.

Priekšvārdam.

Zēnu nometnes pie mums ir vēl kas jauns, ne-parasts, uz viņām, pa lielākai daļai, skatās kā uz īpaša veida izpriecu vai sportu, bet zemēs, kur lielākā daļa iedzīvotāju smok lielpilsētu akmeņu mūros, ietītos putekļu un dūmu mākoņos, kur cilvēki alkst pēc svaiga gaisa un brīvas dabas, tur jaunatnes nometnes un sirojumi ir jau nepieciešamība un uz viņiem skatās kā uz nopietnu fiziskās un garīgās veselības izkopšanas līdzekli. Mūsu dzimtenē lielpilsētu, izņemot Rīgu, vēl nav, Rīga pie tam ir samērā diezgan bagāta ar zaļumiem un dārzeņiem, bet tomēr arī rīdzinieki izjūt šo svaigā gaisa trūkumu; par to liecina tie lielie lauzu bari, kuri katru sestdienas vakaru vai svētdienas rītu vasaras mēnešos applūdina dzelzsceļu stacijas, tvaikoņu un autobusu pietātnes, lai tikai uz dažām stundām tiktū ārā no pilsētas putekļiem. Arī šīs nedaudzās stundas, pavadītas brīvā dabā, atspirdziņoši iespaido viņu veselību, kādēļ visas iedzīvotāju šķiras cenšās izmantot šim nolūkam katru brīvo no darba laiku. Bet vai skolu jaunatne, kuŗa vēl nav saistījusies ar pastāvīgu darbu pilsētā, nevarētu šim nolūkam izmantot arī darba dienas un pie tam tā izmantot, lai šīs brīvā dabā pavadītais laiks nebūtu viņiem vienkārša atpūta vien, bet kopā ar pēdējo sniegtu viņiem zistemātiski nostādītu fizisku un morālistu audzināšanu.

Šis jautājums mūsu ģimenēs vēl ļoti maz pārdomāts, un viņa svarīgums ļoti maz noskaidrots. Cik daudz zēnu un meiteņu pavada vasaras brīvlaiku neveselīgā pilsētas atmosfērā, it nekā nedarot, aizmirstot, ka taisni viņiem visvairāk nepieciešams būt tuvāki brīvai dabai. Arī līdzekļu trūkums pie šī jautājuma organizētas nostādīšanas nespēlētu šē izšķirošu lomu.

Tādēļ ar prieku ir apsveicama šī grāmatiņa, kura dos nevien ierosinājumu, bet arī daudzas atbildes uz tiem jautājumiem, kuri gan šad un tad tiek aizkustināti un pārrunāti, bet vienmēr paliek neatrisināti un atkal atlikti vai aizmirsti.

Novēlēsim grāmatiņai plašu auditoriju visās ģimenēs, kurām rūp mūsu augošās paaudzes veselība un labklājība.

Generālis Kārlis Goppers.

I. Uz nometni.

Mundrs zēnu pulciņš, izvērsts garā «zošu rindā», iemin jaunas tekas dzimtenes sirmajā mežā. Neparastā mugursoma gulst arvien smagāki uz jaunēkļu pleciem, mīkstās plaukstas sparīgi slauka sviedrus no sasarkušiem vaigiem, bet iz meža biežokņa, zēniem pretim sauc viņu skaistās dziesmas atbalsis :

«Ar priecīgām dziesmām mēs nākam
no pilsētas drūmajās,
un jaunu dzīvi uzsākam
pie sārtuguns liesmiņas.

Tik tālāk, tālāk, jūs pilsētas drūmajie mūri,
tuvāk, tuvāk pie nometnes gribam mēs būt!»

Arvien retākas paliek sirmās egles; starp prieku stumburiem šur, tur pamirdz zaļās bārbeļu lapas un pēkšņi skaļais sirotāju pulciņš, gleznaina skata pārsteigts, apstājas: — mežmalā miksto mauru sadala čalojošā upīte, bet viņpus tās, šalcošā bērzu birzē, skan putnu dziesmas. Īss pulciņa vadoņa mājiens un zēni saprot, ka brīnišķīgā panorama kļūs viņiem par mājas vietu visai nākošai nedēļai, kur saules glāstošie stari atgādinās māmiņas paijas, sausās sūnas mežmalā atvietos mikstos dūņu spilventiņus tēva mājās, bet skaistā apkārtnē, būs jauna pasaule un praktiska dzīves skola jauniem tēvzemes pilsoņiem.

Mazi aizrādījumi un dažos mirkļos no zēģelaudekļa, palāgiem un zariem paceļās teltis un būdas; piekalnē, pretī rietošai saulei, augsti izslejas kaņoga masts, kur plivo sarkan-balt-sarkanais kaņogs, un tālu klusajās dzimtenes ārēs skan zēnu jautrās čalas un smiekli. Vēl viss nav apskatīts un padarīts, kad līdz ar nogurumu zagšus ierodās vakars. Zilajā debesu velvē iedegās viena zvaigznīte pēc

otras un zēni tūdaļ meklē «sietiņu», «lielo» un «mazo lāci», «piena ceļu», lai pēc zvaigznēm noteiktu debesu puses un pulksteni. Tad iesprakšķās pirmās pagales ugunskurā un sīkās dzirkstelītes lido līdz klusajai vēsmai baigā tumsā, augstu, augstu — liekās, ka viņas pārvēršās par zvaigznītēm un šķiet, ka katra zēna acis mirdz spoža uguntiņa no lielā nometnes ugunskura. Cik svinīga izklausās tad vadītāja balss, kad tas stāsta zēniem par iesākto nometnes dzīvi, kopējo darbību un valdošo brālības garu, pārvēršdams sauso morāli, interesantā stāstu virknē. Liekās, ka tālās, aizjūras zemēs, svešos, laimīgos laudīs, klausītāju aizved spilgtās stāstu ainās, kaut gan ikviens jūt, ka tēlotās ainās būs viņu nupat uzsāktās dzīves — vasaras nometnes — skati. Ieradušies arī no tuvējām jaunsaimniecībām, brūni nodeguši arājdēli, kuŗi kāri piesavinās visu dzirdēto un redzēto.

Gurdi paceļas zēni no ugunskura, skaļš vakara sveiciens, sirsnīgs rokas spiediens un ikviens steigdzās teltīs un būdās uzmeklēt savu guļas vietu. Vēl daži apspiesti smiekļi, klusi čuksti un miega māte ieaijā visu nometni spirdzinošā miegā. Tur viņi guļēja lieli un mazi. Lielie savrūp, mazie mīli, kā brāļi, apskāvušies. Vēl vakar viņi bija kā svešnieki, bet rīt viņus vairs nešķirs nekas un neviens...

Taču ne visi duss... Kāds stāvs pieiet pie kvēlošā ugunskura un, raudzīdamies dziestošās oglēs, pārdomā šai klusajā naktī savu stāvokli. Tas ir šī mundrā zēnu pulciņa vadītājs. Zēniem ar šo dienu iesākās priekiem bagātā, bezrūpīgā vasara, bet rūpju un darba pilnas dienas sākas vadītājam. Nometnes sasniegumi un darbi, zēnu veselība un miers, viss tas ir uzticēts viņam. Bet vadītāju šis darbs neatbaida — darbs ir viņa dzīvība: viņa krūtīs mostās līgsme, kuŗa pārņem katru norūpējušo cilvēku, kad tas pie sava darba ķerās klāt ar sirdi

un dvēseli, kuŗš jaunatnes vidū novecojas, bet viņas vidū arī nepārtraukti atjaunojās.

II. Vecāki, dodiet zēniem praktisku vasaras skolu — laižat viņus nometnē.

(Ši grāmatiņa domāta vecākiem un visu jaunatnes organizāciju vadoņiem, kuŗi audzinā latvju jaunatni par spējīgu un godīgu pilsonību. Tādēļ viņā nav nekā tāda, speciāla, kas noderētu tikai vienai organizācijai, bet vispārējos vilcienos attēloti pamati, uz kuŗiem jāpamato jaunēkļu dzīve brīvā dabā.)

Ik dienas dzirdāmi pārmetumi jaunatnei un tie ir visai dibināti. Bet ja mēs meklējam psihiskus motivus visām jaunatnes vajībām, tad cēloņus un pirmcēloņus sastopam rakstura audzināšanas trūkumā un fiziskā nepilnībā. Zēns vai meitene nav vīrieša vai sievietes pamazināta kopija, viņš nav arī balta papīra lapa, uz kuŗas audzinātājs var rakstīt, bet katram bērnam ir jau sava īpatnēja un noslēpumaina gara satvērsme, kuŗai saudzīgi jānāk palīgā, kuŗa jāierosina, jāveido, jānoapaļo un jāierobežo. Zēnu pasaulei ir pašai savi notikumi, pašai savi uzskati un sava sabiedriska doma, kuŗiem zēni paliek uzticīgi, kaut arī tie saņemtu rājienu no vecākās paaudzes.

Lasišana, rakstīšana un rēķināšana tiek pasniegta skolā, bet kur tiek pasniegtas vissvarīgākās cilvēka īpašības — rakstūra audzināšana, kuŗai ir daudz vairāk nozīmes, kā zināšanām? Nekur.

Rakstura dīgļis ir katrā mazā bērņā, bet skola to neizkopj. Te jānāk talkā ārpus skolas audzināšanai; audzināšanai, kuŗa iziet uz rakstūra veidošanu un vīra radīšanu. Bet par krietnu vīru mēs saucam to pilsoni, kuŗām piemīt šīs 4 īpašības: raksturs, fiziska veselība, tieksme palīdzēt citiem un aroda zināšanas. Kamēr vīrs top par šādu ceļu: raksturs — fiziska veselība — zināšanas, skolas audzināšana tiek vesta otrādi: vispirms rau-

gās uz zināšanām, fizisku veselību, — bet vismazāk uz raksturu.

Lai ienestu zēnu audzināšanā zināmu līdzsvaru, zēniem jādod labas rotaļas, sacensīga kopdarbība, sacikste brīvā dabā, veselīga barība un pietiekoša atpūta. Bet raksturu zēnos izkops laba apkārtne, pašdisciplīna, atbildība, pienākuma apziņa, godprātība, apķērība, pašdarbība, taisnīgums, izpalīdzība citiem un sabiedriska darbība.

Vecāki, vai jūs varat zēniem dot tādu mājas audzināšanu, kurā zēns piesavinātos šīs īpašības un kāda neietilpst nevienā skolas programmā? Nē?! Tad laižat savus dēlus pie mums — praktiskā vasaras skolā — kur nometne rada vislabākos audzināšanas apstākļus. Ko mēs darām nometnē?

Izveidojam raksturu nometnes darbībā caur apkārtnes mācību, amatniecību un atbildību pārējo biedru priekšā. Mācam rotaļas un rokdarbus. Mūsu nodarbību dažādība pārvērš katru zēnu darbīgā un veicīgā nometnes līdzdalībniekā. Mēs attīstam zēnu veselību caur rotaļām, vingrošanu, higiēnas un diētas ievērošanu. Dodam zēniem praktiskas zināšanas pirmā palīdzības sniegšanā nelaimes gadījumos, ēdienu pagatavošanā, dažādos rokdarbos u. t. t. Brīvais, svaigais gaiss, krietnu biedru ilgāka apvienība teltī, laukā un ap nometnes ugunskuru, rada jaunēkļu starpā vislabāko gara stāvokli un dod zēnu vadītājam vislabāko iespēju turēt zēnus zem sava iespaida un atspoguļot viņos personību.

Slavenā Aleksandra Dimā dēls, reiz teicis tā: «Ja es būtu karālis, es neatļautu nevienam bērnam pirms 12. dzīvības gada uzturēties pilsētā. Viņiem līdz tam laikam jādzīvo brīvā gaisā, saules apspīdētos laukos, vai mežos, kustoņu sabiedrībā, vaigu vaigā ar dabu, kuŗa stiprinā miesu, piešķir saprātu, dod dzeju dvēselei un modina ziņkārību, kāda audzināšana ir simtreiz vērtīgāka, kā visas pasaules grammatikas grāmatas.

Viņi saprastu nakts trokšņus un nakts klusumu; viņiem būtu vislabākā reliģija tā, kuru Dievs pats viņiem atklātu savu ikdienišķo brīnumu lieliskajā ainā. Sasnieguši 12. gadu, spēcīgi, augstsirdīgi un saprātīgi, viņi būtu spējīgi 4—5 gadus nobeigt metodisko apmācību.»

Vecāki, atļaujiet saviem zēniem līdz ar mums pavadīt nedēļu nometnē, un atgriežoties viņi jūs pārsteigs ar savu veselīgo izskatu, mošumu un spraigstošo dzīves prieku!

III. Pamati, uz kuņiem jārada nometnes dzīve.

Pirms izejat ar saviem zēniem nometnē, pārliecināties, vai Jūsu vadītais zēnu pulciņš atbilst zemāk minētām pamatprasībām nometnes izvešanā:

A) NOMETNES VADĪBA.

- 1) **Nepieciešami vajadzīgi:** a) kompetents nometnes vadītājs; b) autoritatīvi vadītāja palīgi pa vienam uz ik 15 zēniem; c) pietiekošs skaits grupu (kopu) vadītāju, ar praksi nometnes dzīvē*); d) iepriekš sastādīts un rūpīgi pārbaudīts nometnes organizācijas plāns, attiecībā pret nometnes kārtību, disciplīnu, drošību un oikonomiju; e) pilnīgi droša palīdzība nelaimes gadījumiem, un f) instruktors peldēšanā.
- 2) **Vēlama īpašība:** a) lai nometnes vadītājs vismaz 1 gadu būtu vadījis zēnu pulciņus, ar piedzīvojumiem nometnes iekārtā un organizācijā; b) lai nometnē būtu darba dalīšanas sistēma, ar atbildīgiem vadītājiem intendantūras, audzināšanas, atpūtas, sanitāros un administratīvos jautājumos.

*) Šai nodaļā esmu pieturējies pie skautu organizācijas iekārtas, kur zēnu pulciņš sadalās grupās „kopos”, ar kopnieku kā vadoni. Katrā kopā 8—12 zēni. Par šādas sistēmas audzinošiem rezultātiem, sk. angļu armijas kapteiņa R. Filipa „Kopu sistēma”.

B) NOMETNES VIETA.

- 1) **Pamatprasība:** a) izmeklēt tādu nometnes vietu, kuŗa piedotu nometnei mazas, neatkarīgas valstiņas izskatu un pasargātu nometni no nelūgtiem apciemojumiem; b) lai transporta izdevumi nepārsniegtu 20% no kopējā nometnes budžeta; c) lai nometnes apkārtne noderētu dabas stūdiņām; d) lai nometnes tuvumā būtu veselīgs ūdens, bet tuvējā apkārtņē nebūtu purvju, atklātas alas, bedres, veci kuŗa ierakumi, čūska, ģiftīgi augi, ūdens virpuļi, dzelmes un apakšūdensaugi.
- 2) **Vēlami:** a) nometnes laukumu agrarās reformas ceļā iegūt sava pulciņa vai visas organizācijas īpašumā, vai iznomāt to uz laiku, ne mazāku par 3 gadiem, lai jums atmaksātos laukuma izkopšana un labierīcību ierīkošana; b) ik dienas 2 stundas nodarbināt zēnus pie nometnes papildināšanas un izdaiļošanas darbiem; c) pavairot apkārtnes iedzīvotāju labklājību, uzbūvējot izturīgus, mazākus tiltus, izlabojot izbrauktus ceļus u. tml.; d) savu nometnes laukumu atvēlēt arī citiem zēnu pulciņiem nometņu sariķošanai.

C) NOMETNES INVENTĀRS.

- 1) **Nepieciešami vajadzīgs:** a) guļamtelis, kuŗš katram zēnam būtu brīva kustība un svabada svaiga gaisa cirkulācija; b) ierīce ēdiena pagatavošanai un pusdienošanai ārpus telšu rajona; c) pārsienamie un pirmās palīdzības medikamenti eventuēlām vajadzībām un praktizēšanai; d) nometnē līdzņemamās lietas (sk. tālāk).
- 2) **Vēlami:** a) lai telis un viss kustāmais nometnes inventārs piederētu pašam pulciņam; b) uzbūvēt paliekošu dēļu būdu, 12×24 pēdas; c) lai nometnē uz vietas pagatavotās būdas, guļammaiši, telis un citas pārvietojamās pajumtes, tiktu lietotas tikai īstermiņu nometnēs, ka pie-

mērotas pajumtes; d) pašiem pagatavot plostu, apgādātu ar nepieciešamiem glābšanas rīkiem; e) lai katram kopam būtu pietiekošā daudzumā pirmās palīdzības piederumi palīdzības sniegšanai un praktizēšanai; f) ugunsapkaŗoŗantas rīki varbūtējiem ugunsgrēkiem apkārtnē.

D) NOMETNES PROGRAMMA.

- 1) **Programmā nepiecieŗami jāsatur:** a) regulārus maltītes laikus, agru celŗanos un gulētieŗanu; b) zināmu laiku peldēŗšanai un ūdens sportam; c) sporta vingrinājumus; d) veselības un sanitāro apstākļu apskati; e) spēles un rotaļas; f) patriotiskas un reliŗiskas ceremonijas; g) obligātorisku atpūtas laiku; h) kopēju sacensību veiklībā, sanitārā mākslā, ēdienu pagatavoŗanā, telŗu uzcelŗanā, ugunsiekurināŗanā, pionierumākslā u. tml.; k) uzjautrinājumus un krietnus ugunsкура stāstus.
- 2) **Vēlams:** a) sagatavot nometnes dalībniekus kādam vēsturiskam vai leŗendāram brīvdabas uzvedumam, paŗu zēnu un apkārtnes iedzīvotāju ieinteresēŗšanai. (Piem. dramatizēŗat Lāčplēsi, Viesturu, vai kādu tautas teiku.) No sarīkoŗuma nedrīkst ņemt ieejas maksu, izņemot gadījumus, kad sarīkoŗuma atlikums paredzēts filantropiskam mēŗķim; b) vismaz 2 stundas ik dienas zēnus sagatavot organizācijas programmās noteiktiem pārbaudījumiem (ŗķirām), dodot iespēju attiecīgos pārbaudījumus noturēt turpat nometnē; c) sarīkot publiskus referātus, disputus, vai sabiedriskas tiesas par aktuēliem dienas jautājumiem.

E) VESELĪBA UN SANITĀRITĀTE.

- 1) **Nepiecieŗami vajadzīgs:** a) lai katrs zēns, pirms izbraukŗšanas nometnē, uzrāda pulciņa vadītājam vecāku vai ārsta izdotu zīmi par zēna vispārējo veselības stāvokli; b) vismaz reizi ne-

dēļā uzaicināt tuvāko ārstu izdarīt nometnes dalībnieku veselības apskati; c) rūpīga drenāža apkārtnē; d) latrinu nodrošināšana pret mušām; e) nometnes atkritumu sadedzināšana vai aprakšana. Atkritumu kastei jābūt ar vāku, kurš reizi dienā applaucējams ar karstu ūdeni vai jānorasina ķīmikālijām; f) sevišķi raudzīties uz tīrību un sanitāriem apstākļiem nometnes virtuvē, proviantu teltī, traukos un uz galdiem; g) lai zēni staigātu tīrās un viegli pieguļošās drēbēs; h) ievērot taupību pie saldo ēdienu pagatavošanas pusdienām.

- 2) **Ļoti vēlams:** a) izdalīt visiem nometnes dalībniekiem, pirms ierašanās nometnē, 2 nedēļas pēc nometnes uzsākšanas un atstājot nometni, svara un auguma mērījumus; b) nometnē dzīvojošs ārsts, kas ikdienas izdarītu telpu un produktu sanitāro apskati, dalībnieku veselības pārbaudi un apmācītu zēnus higiēnā, pirmās palīdzības sniegšanā un veselības kopšanā; c) piedāvāt savus pakalpojumus vietējai pašvaldībai; d) demonstrēt vietējiem iedzīvotājiem pirmo palīdzību visdažādākos nelaimes gadījumos un izplatīt apkārtnē literatūru veselības attīstīšanai, tuberkulozes apkarošanai, cīņai ar alkoholu u. tml.

F) NOMETNES KĒKIS.

- 1) **Nepieciešami vajadzīgs:** a) ērta vienkāršas, bet veselīgas barības piegāde nometnei, rēķinot uz katra zēna 3000 kalorijas dienā; b) veselīgi, garšīgi un lēti ēdieni; c) tāda produktu sadalīšanas un pagatavošanas sistēma, kas garantētu oikonomisku un vienlīdzīgu porciju sadalīšanu.
- 2) **Vēlams:** a) pirms izešanas nometnē, sastādīt ēdienu karti ar pārbaudītu barības vielu aprēķinu; b) saknes izaudzēt pilsētas ģimenes dārzīnā, kurš nomājams un apkopjams no pulciņa, vai saknes audzēt dārzīnā nometnes tuvumā;

c) vest pilnīgu sarakstu par ikdienas patērēto produktu daudzumu, ēdienu skaitu un faktisko uzturas izmaksu dienā; d) demonstrēt zēniem lielāku lopu nodīrāšanu, uzšķēršanu un sagriešanu, kā arī maltīšu pagatavošanu; e) lai ikdienas vienu maltīti gatavotu katrs atsevišķs «kops» (sk. paskaidrojums 9. lp. r.).

G) NOMETNES RAKSTVEDĪBA.

- 1) **Nepieciešami vajadzīgs:** a) rakstiska vecāku vai aizbildņu atļauja zēnam piedalīties nometnē; b) divreiz dienā pārbaudīt nometnes dalībnieku skaitu; c) vest rūpīgu sarakstu par ikdienas izdarītiem ieņēmumiem un izdevumiem, produktu saņemšanu un izlietošanu, pagatavoto pusdienu skaitu; d) vest pārskatu pār vispārējo zēnu darbību un sekmēm; e) nometnes pārskatu iesūtīt vietējiem laikrakstiem nometnes dzīves propagandēšanai.
- 2) **Vēlams:** a) lai visus rēķinus pārbaudītu un apstiprinātu pats nometnes vadītājs; b) lai tiktu vests plašs finansiēls pārskats par visiem tirdznieciskiem darījumiem, transporta un produktu apgādāšanas līgumiem, dokumentiem un kvītēm, kā arī citi rakstiski pierādījumi par tautpīgu un saprātīgu nometnes saimniecisko darbību. Šāds finansiēls nometnes pārskats, atgriežoties pilsētā, iesniedzams zēnu pulciņa vecāku komitejai, caurlūkošanai.

IV. Audzināšana nometnē.

Neizsakāmi liela nozīme ir nometnes dzīvei un neviens cits jaunības dzīves veids nesniedz tik dažādus un panākumiem bagātus audzināšanas sasniegumus, kā dzīve nometnē. Nekur arī netiek dota tik brīva pašaudzināšana, kā nometnē, zem vadītāja lietpratīgā iespaida kopīgā audzināšanā vai individuālā attīstībā. Vadītāja pienā-

kums nometnē ir dot zēnu dzīvei veselīgu virzienu, kurš attīstītu zēnus garīgi un miesīgi. Šāds uzdevums prasa no vadītāja pārlicēgi daudz: cilvēka pazīšanas spējas, praktiskus piedzīvojumus, sirdskaidrību, garīgu attīstību un pārsvaru, nepārspējamu izturību, pašnoliegšanos un ideju pārpilnību, lai tad arī viņš spētu nedaudzās dienās, kuŗas zēni pavada nometnē, iepotēt viņos sabiedriskas sadarbības garu, godprātības, taisnības un palīdzības sajūtu, kādas īpašības caur kopīgo vai individuēlo nometnes darbu tiek stiprinātas un pavairotas. Nometnes audzināšanas lielais uzdevums var palikt pilnīgi novārtā, ja vadītājs nepārzinātu savu svarīgo pienākumu. Nometnes dzīvei un nometnes audzināšanai ir jābūt nedalāmai un viengabalainai, šīs divi lietas vadītājam ir izveicīgi un lietpratīgi jāsaķausē kopā. Tāpēc nometnes darbībai jābūt jau iepriekš, kā saka — caur un caur pārdomātai, paredzot viņā visdažādākos šķēršļus un iespējamības. Nometnes ētiskās, praktiskās un fiziskās audzināšanas elementiem jāstāda nepārtraukta vienība, tiem jābalstās vienam uz otru katrā nometnes dienas programmā.

1. Zēnu ētiskā audzināšana.

Audzināšanas veidi.

Visi tālāk uzrādītie audzināšanas veidi iedarbojās uz zēnu ētisko audzināšanu nometnē. Kuŗu no viņiem un kā tos pielietot nometnes dzīvē, atkarājās no vadītāja audzināšanas spējām. Vadītāja uztverei jāprot šos audzināšanas veidus pielietot nometnes programmā vai nu pa vienam, vai arī visus kopā.

a. VADĪTĀJA PIEMĒRS.

Vadītāja piemērs ir visas audzināšanas pamats un kā tādām viņam jātop visur — vārdos un darbos — ievērotam, jo vadītāja uzvešanās, viņa dar-

bi, tiek no zēniem uzskatīti kā priekšzīme. Zēni viņā novēro pat ikkatru mazāko sīkumu, vienalga, vai tas būtu labs vai ļauns. Lielās skautu kustības dibinātājs, ģenerālis Roberts Bāden-Powell's saka par vadītāju tā: «Katrs vadītāja smaids, katrs viņa uztraukums, nepacietība vai pat morālisks miseklis, viss tas atrod zēnos nevien novērotājus, bet arī pakaldarinātājus. Tādēļ, lai varētu likt zēnam izpildīt zināmus likumus un noteikumus, vadītājam pašam tie jāpilda visos viņu sīkumos. Tad viņam pietiks ar vienu pašu pamācošu vārdu, lai zēni viņam visur sekotu.»

b. APKĀRTNE.

Arī apkārtnei ir liela nozīme zēnu raksturu audzināšanā. Apceļojat mūsu dzimtenes skaistākās vietas, un jūs redzēsīt, kādu milzīgu iespaidu uz jums būs atstājusi daba ar savu krāšņumu un bagātībām, kuŗas mēs, latvji, vēl tik maz pazīstam. Apkārtne ir gan atkarīga no vietas un laika apstākļiem, taču vadītājam jāprot katrā drūmā apkārtņē ienest smaidus un jautrību.

c. ZĒNA GARA PASAULE.

Ir mirkļi un brīži, kad zēni gaidīt gaida dziļākus iespaidus. Šādus mirkļus vadītājam ir jārada un jāizmanto, dodot ētisku vai morālisķu iespaidu zēna gara pasaulei. Palīdzība apkārtējiem iedzīvotājiem u. tml. nometnes dzīvē, atstās lielu iespaidu uz zēna raksturu.

d. PAŠATTĪSTĪBA.

Jārada stāvoklis, lai zēns caur vadītāja indirektu iespaidu pats izklūtu no tām garīgām grūtībām, kuŗas ir pretdarbīgas ētiskām prasībām. To var panākt iepotējot zēnos līdzjūtības, godprātības, pieklājības un apzinīga saprāta pamatprincipus, ko vislabāki izdarīt atkal tikai brīvajā nometnes dzīvē. Par morālisķām kļūdām zēnus nesodat, bet nostādat tos tiesneša lomā pašu pret sevi.

e. UZMUDINĀŠANA UN NOPELŠANA.

Šis audzināšanas veids prasa vadītāja tiešu iedarbību uz zēnu caur izteiktu vārdu, bet taisni šī veida pielietošana ir visriskantākā — viņu var lietot piedzīvojis vadītājs un tad arī tikai sevišķi retos un nepieciešamākos gadījumos. Vienu, otru reizi, un pie dažiem zēniem, īss pamudinājums vai norāšana ir itin derīga, bet katru reizi pie zēna pamudināšanas vai aprāšanas, vadītājs riskē daļu no savas personības, kuŗu viņš var viegli pazaudēt nopeltā zēna acīs uz visiem laikiem. (Piem.: «Ko nu tūlojies?» «Velkās kā vēzis» — ir parasti pamudinājumi, bet ar kuŗiem nav ieteicāms spēlēties.)

Norāšana, it sevišķi pie mazākiem zēniem, var notikt tikai divatā un izsakāma pāris vārdos, bez draudiem. Vislabākais līdzeklis, kas atvietotu aprāšanu, ir katru reizi nostādīt vainīgo zēnu tiesneša lomā pret savu pašu noziegumu vai pārkāpumu. Arī ar vienkāršu aizliegumu maz būs līdzēts, tādēļ ikreizes jādod pareizs norādījums.

f. STĀSTI.

Liels ētiskās audzināšanas līdzeklis ir stāsti, protams, tikai stāsti ar pamācošu saturu. Stāsts pats par sevi ir saturā bagāta forma zēnu iekšējai pasaulei, tādēļ vajag izmeklēt tādus stāstus, kuŗu varoņiem jaunais klausītājs var dzīvi līdzdzīvot savās ilūzijās. Zēni ir kāri uz senzāciju, avantūras un mežonības pilniem stāstiem. Aizliedzot viņiem tādus, mēs neko nebūsim guvuši, jo zēnam stāsts izlikties vēl pievilcīgāks, ja attiecīgā grāmata būs pērkama veikalā pa «tumšo pusi». Tādēļ jādod saprātīga ierosme pēc labiem stāstiem.

Vadītājam nepieciešami jāsakopo ideāls stāstu krājums nometnei. Neaizmirstat arī spilgtākās personības mūsu aizvēsturē un tautas dzīvē. Tāpat arī dzan mūsu neatkarības cīņas, partizāņu gaitas, ir pilnas aizraujošu dēku!

Audzinašana.

Vadītāja ētiskais uzdevums no metnē ir divējāds:

1. Savas audzināšanas sistēmas (kustības) cēlos mērķus un idejisko garu tuvināt zēniem caur no metnes dzīvi, tādējādi caur pašu praktisko dzīvi pamazitiņām zēnā dvēselē **uzbūvēt** cēlās idejas uz drošiem pamatiem. Pie šīs audzināšanas vadītājs ir viens pret visu no metni, kādēļ viņai jāattīstās pakāpeniski un plānveidīgi pieturoties jau pie iepriekš nospraustām robežām.

2. Tur kur zēna gars, raksturs un domas vadītājam šķiet slimīgas un kļūdainas, nelīdz vairs masas audzināšana, bet individuālā, kur katra vaina zēna dvēselē **izravējama un dziedējama**.

A. UZBŪVĒJOŠĀ AUDZINĀŠANA.

Godbijība, pienākumu apziņa un palīdzība tuvākam ir pirmais darbības posms uzbūvējošā audzināšanā, kam seko darba prieka un kopdarbības gara iēpotēšana, kā arī garīgā patstāvība, griba un nosvērtība, un pie vecākiem zēniem arī atbildības sajūta un savaldīšanās.

Godbijība nav zināms dvēseles stāvoklis vai noskaņojums, godbijībai ir jābūt kā rakstura īpašībai zēna vārdos, darbos un domās. Viņu var attīstīt no metnē caur labiem dzīves piemēriem un no metnes vispārējo noskaņojumu. Dabas pievilcība un spēks, atsevišķa indivīda nespēks, darbs vieniem spēkiem, visi tie ir pieturas punkti vadītājam. Dzimtenes mīlestību un valstiskās apziņas garu nekur nevar zēnos ieaudzināt tādā mērā, kā no metnē.

No metnes dzīve un no metnes darbi, kuŗi abi ir ieturēti stingrās robežās, izkopj zēnos pienākumu apziņu. Uzcelšanās noteiktā laikā, agrā pelde, rīta vingrošana un daudz citas noteiktā laika brīdī izvedamās darbības, rada zēnos stingras kārtības un pašdisciplīnas sajūtu. Liela nozīme ir atsevišķiem

darbiem nometnes dzīvē, kuŗos katrs atsevišķs zēns vairs netop līdz aizrauts pārējiem, bet nostādīts patstāvīgs ar zināmu atbildību par uzdotā darba pareizu izpildīšanu.

Pienākumu apziņu nometnē var zēnos izkopt kolektīvi un individuēli. Tas panākams caur darbiem un uzdevumiem visam pulciņam vai grupai (kopam), pēc brīvas izvēles, pie kam izvēlētais darbs arvien jāizved līdz beigām. Šādi darbi kolektīvām grupām jau iepriekš paredzami nometnes programmā, pie tam tie pakāpeniski pagrūtināmi (tādi darbi būtu: lauku darbi, būvdarbi nometnē, pīšana, izlūkošanas māksla, pionieru māksla u. t. t.). Tāpat vadītājs, skatoties pēc atsevišķu zēnu spējām un gribu, uzdod tiem noteiktus darbus un uzdevumus, kuŗi tiem uzticēti uz īsu laiku vai arī pa visu nometnes pastāvēšanu. Kā mēr kopīgā darbā pienākuma apziņa bija kolektīvi sajūtāma, te viņa jau būs pavisam individuēla. Nav arī jāaizmirst, ka pie atsevišķiem uzdevumiem zēni ķeŗās klāt ar daudz lielāku darba prieku, kā pie darba, kas jāizved visiem kopīgi. Tā tad pienākumu apziņa zēnos jārada: 1) caur noteiktās robežās ieturēto nometnes darbību; 2) nometnes darbiem; 3) pakāpeniski grūtākiem grupu uzdevumiem un darbiem; 4) pakāpeniski grūtākiem atsevišķu zēnu uzdevumiem un darbiem; 5) uzdodot noteiktu uzdevumu atsevišķam zēnam pa visu nometnes laiku.

Tālākai nometnes audzināšanai jārada zēnos dabiskas tieksmes palīdzēt tuvākam. Diskusijas un pārrunas, kopīgie labie darbi zemnieku mājās, zēnu dzimšanas vai vārda dienas svētīšana nometnē — viss tas pavairo zēnos palīdzības sajūtu pret savu tuvāko. Tālāk, caur nometnes dzīvi, vadītājam ir jācenšās sakalt zēnu pulciņa locēkļus vienā nesaraujamā un nespiežamā ķēdē. Kopīgā nometnes dzīvē, kopīgie nometnes darbi, kopīgie piedzīvoju-

mi, saskaņa, svinības, prieki un bēdas, viss tas modina zēnos **vienības** garu.

Darba priekam nometnes dzīvē ir jābūt dabiskam, viņu nedrīkst sajukt kā pienākumu, vai uzdevumu, bet kā labprātīgu vēlēšanos. Zēniem jā-māca pazīt, ka darbu var izpildīt ar tikpat lielu prieka sajūtu, kā izspēlēt aizraujošu rotaļu. Vadītāja līdzdarbība katrā darbā un rotaļā lielā mērā pavairo zēnu enerģiju. Darba prieka un darba mīlestības audzināšanai jāiet rokrokā ar pienākumu apziņas attīstīšanu. Nekad vadītājs nedrīkst reiz uzsāktu darbu atstāt nepadarītu un pie tā nometnē arī jāpieradina zēni. Pirms katra darba, vadītājam vajaga apsvērt un pārliecināties, vai uzdodamais darbs zēniem patiks un būs viņu spēkiem. Zēniem nometnē ir jāiemāca, ka dzīves vērtība guļ tikai darbībā; ka tikai darbs rada cilvēka laimi un labklājību. Darbs ir katra cilvēka dzīvība! Tādēļ nometnē nedrīkst būt neviena brīva mirkļa — izņemot programmā noteikto atpūtas laiku — kur zēni slaištītos apkārt bez nodarbošanās vai spēlētu bumbu. Zēnu garam vajag būt dzīvam, miesai veselai. Garīgie spēki, kuņģus iegūstam nometnes darbībā, ir simtsreizes vērtīgāki, un ļauj vieglāki pārciest ziemas gurdenumu, kā tie pāris kilo, kuņģus zēni iegūst nometnē bezdarbībā: pusdienojot un cepinoties saulē!

Nav jāaizmirst arī, ka katrs darbs rada zināmu nogurumu, un tādēļ, ikdienas, jāparedz noteiktas atpūtas stundas, raugoties uz to, ka tās arī tiek izlietotas tikai atpūtai. Dzīves prieks mirdz to zēnu acīs, kuņģi pārnāk no nometnes, kuņģa valda darbs, bet vienaldzīgs un truls ir skats tam zēnam, kuņģš nometnē visu laiku gozējies šaulītē. Mūsu zēniem jāaug stipriem un dzīves spēcīgiem!

Pašdarbības gars jāiedveš zēnos pašam vadītājam un viņš attīstāms pakāpeniski, caur darbiem, kuņģus tas uzdod zēnam izvest patstāvīgi. Nometnes

dzīve ir arī teicāma skola pašsavaldīšanai, kuŗu vadītājs zēnos stiprina caur noteiktiem rīkojumiem, piem. aizliedzot zināmos gadījumos dzert ūdeni, absolūta klusuciešana uz noteiktu laiku, pacietīga gaidīšana uz ēdienu, kāmēr to izdala citiem u. tml. Pie vecākiem zēniem šī audzināšana atšķirās ar to, ka netiešas iedarbības vietā, t. i. kopaudzināšanas vietā, pielietojama jau individuālā audzināšana, liekot lielāku svaru uz teikto vārdu. Vecāku zēnu audzināšanā, vadītājam vēl jāievēro seksuālētika un darbos jāpalielina atbildība.

B. DZIEDĒJOŠĀ AUDZINĀŠANA.

Šeit zēnu vadītājam jāparāda savas spējas raksturu audzināšanā. Nometnē vadītājam atverās bagāts darba lauks zēnu novērošanai; sakopojot novērotās zēna īpašības, vadītājs iegūs pilnīgu pārskatu pār katra zēna raksturu, attīstību un īpašībām. Dažas dienas, pavadītas nometnes kopdzīvē, audzinātajam dod daudz vairāk, kā mēnešiem ilga sadarbība pilsētā. Vadītājs nedrīkst apstāties tikai pie novērojumiem vien: no novērotā zēna labām un sliktām īpašībām tam jāiznes savi noteikti slēdzieni un nekavējoši jāiedarbojās, lai nostādītu pareizās sliedēs, tās zēna īpašības, kuŗas jau no ļauniem iespaidiem bojātas. Nav jāaizmirst, kā zēna raksturs nav uz reizi pārgrūzāms un labojams; kur tik parādās zēna darbībā sliktās rakstura īpašības, tur nevar un nedrīkst tūlīt stāties klāt ar savu tiešu iedarbību. Visupirms jānovēro, kādu iespaidu rada uz zēna ļaunām pusēm pati nometnes dzīve, nometnes gars, un tikai tad, kad var manīt, ka kopīgā nometnes audzināšana, rakstura negatīvo īpašību dabiska izlīdzināšanās neko nepalīdz, vadītājs ņem zēnu savās rokās, bet ne kā priekšnieks, bet kā draugs, kā piedzīvojis biedrs. Vadītājs nedrīkst pārmet zēnam negodīgu izturēšanos, ļaunu rīcību, bet viņam jāiedarbojās maksimāli, kā ārstam, kuŗš izgriež ļaunos audzējus un dziedē vā-

tis, radīdams jaunus audus nederīgo vietā. Dziedniecības līdzekļi atrodās pašā zēnā: vadītājam jācenšas atmodināt pašā zēnā pretdarbīgus spēkus viņa ļaunām īpašībām. Ja zēns niķojās, noliedzat viņam piedalīties kopīgās nodarbībās; ja tas pusdienā daudz'plāpā, liekat viņam separāti pusdienot; ja zēns paliek nepieklājīgs, izraidat to uz laiku no nometnes u. tml., protams, par uzlikto sodu nekad **nedrīkst** stāstīt pārējiem zēniem.

2. Zēnu fiziskā audzināšana.

Zēnu fiziskā audzināšana vēršama galvenā kārtā uz zēnu ķermeņu izkopšanu un viņas nolūks ir norūdīt zēna ķermeni un spēcīgāt viņu. Fiziskā audzināšana nometnē pielietojama ar nopietnību un mēru, jo katra pārmērība ir slikta zēna nenobriedušam ķermenim un vārigai veselībai. Nometnes fiziskai audzināšanai ir 1) jānorūda ķermenis: a) pret aukstumu (guļa brīvā gaisā; visa ķermeņa mazgāšana; auksta pelde); b) pret mīkstčaulību (guļa uz salmu maisiem; agra celšanās rītos; sirojumi kailām kājām; vienkārša nometnes dzīve); 2) Jāspēcina ķermenis caur vingrošanu; sporta vingrinājumiem; sporta un lauku spēlēm; nometnes fiziskiem darbiem (nometnes aptīrīšana; malkas sagatavošana; ķēķa darbi; lauku darbi saimniecībās u. tml.); sirojumiem un gājieniem. Rīta vingrinājumi pēc naktsguļas atsvaidzina ķermeni, bet viņus nedrīkst dot vairāk par 5 minūtēm, jo zēni jau tā visu dienu uzturēsies svai-gā gaisā. Pie sporta vingrinājumiem pieder: skriešanās sacīkstes, skriešana ar dažādiem kavēkļiem, stafete, augst- un tāllēkšana, rāpšanās, mērķi sviešana, tālsviešana, šķēpa mešana, trīskāju skrējieni, gaiļu cīņa, peldēšana, airēšana. Sporta vingrinājumus tanīs dienās, kad paredzēti sirojumi un gājieni, nedrīkst izvest. Nometnes sākumā un nometni slēdzot ieteicams izvest visu nometnes dalībnieku sa-

ciksti ķermēja vingrības pārbaudei, atzīmējot at-
tiecīgus rezultātus. Liela nozīme ir nometnes higi-
ēnai, tādēļ vadītājam jāparedz katru dienu vairāk-
kārtīgu mazgāšanos, lauku nodarbības, atpūtu pēc
pusdienām, gultas veļas izpurināšanu un izvēdinā-
šanu, roku un sejas apskati, un jāraugās, lai zēni
gulētu izģērbusies. Sirojumos un gājienos jāraugās
uz gājienu tempu, lai jaunākie zēni bez piespiešanās
varētu brīvi sekot lielākiem. Vēlāms dažreiz pa no-
metnes laiku pārbaudīt zēnu sirdsdarbību — izmē-
rojot pulsu. Normāldienā pulss pārbaudāms pēc cel-
šanās, pirms pusdienas, pēc pusdienas un pirms gu-
lēt iešanas. Pēc sirojumiem pulss pārbaudāms at-
griežoties nometnē un otrā rītā pie uzcelšanās. Pie
uzkrītoša pulsējuma jārupējās par ārsta izmeklēša-
nu. Auguma mērīšana un svara pārbaude pirms un
pēc nometnes ir nepieciešama un tā iepriekš pare-
dzama nometnes programmā.

3. Zēnu praktiskā audzināšana.

Praktiskās audzināšanas nolūks ir dot zēnam
caur nometnes neatkarīgo dzīvi daudz maz jūtamu
praktisku saprātu un gatavību patstāvīgam dzīves
veidam. Jo vienkāršāki būs nometnes darba rīki, jo
grūtāk zēniem būs ierīkot sev piemērotāku no-
metnes iedzīvi, bet tas atkal dod katram nometnes
dalībniekam daudz praktiskas zināšanas šais dar-
bos. Vispirms noskatīties, tad palīdzēt un beidzot
vienam strādāt, tāds ir praktiskas nometnes skolas
plāns. Jau pati nometnes dzīves uzsākšana, no-
metnes pirmās dienas, prasa no zēna praktisku ga-
tavību. Nometnes uzcelšana un ierīkošana saistīta
ar visāda veida kokdarbiem, zemes darbiem un pat
mūrniecību; nometnes izdaiļošana atkal prasa ap-
ķerību, mākslas sajūtu un rokdarbus; tālāk — ab-
solūtā nometnes tīrība, gulmaisu piepildīšana, telts
labierīcības, darbi punktu sistēmai, — viss, viss tas
prasa no zēna praktisku darbību. Ja kādu dienu ap-

trūkstās darbi noņemties iekārtā un izveidošanā, māciet zēniem būvēt tiltus, kāpļus un labot ceļus. Bet ne tikai kopīgā noņemties darbībā zēns iegūst praktisku gatavību, viņu uz to spiež katras dienas minimālākās prasības, sākot ar apģērba un provianta kārtībā turēšanu. Un kur tad nu vēl paliek praktiskie darbi ēdiena pagatavošanā, ugunsroku mācībā, telšu būvē, signalizācijā, novērošanā, pirmās palīdzības sniegšanā nelaiemes gadījumos u. t. j.

V. Sagatavošanās noņemtiei.

Noņemties dzīvei būs tikai tad taustāmi panākumi, ja viņa būs priekšlaicīgi pārdomāta, viņas noņemtiekiem tās dalībniekiem jau iepriekš zināmi un darbības pamatos atradīties iepriekš pārbaudīti un apsvērti plāns. Pirmais jautājums un rūpes ir noņemties vietā. Vietas izvēle telšu noņemtiei var būt dažādā, bet tādu nav ieteicāms sarīkot kalnainā apvidū, ievērojot zemo temperatūru naktīs, it sevišķi vasaras beigu cēlienā. Ja, turpretim, noņemtie paredzēts noturēt lauku mājās, resp. slēgtās telpās, tad klimātiskie apstākļi un vietas nozīme atkrīt, vienīgi jāievēro, lai ēka būtu drošs patvērums zēniem arī stiprāka negaisa laikā. Noņemtie jāizvēlās sausā vietā un saules pusē. Ja pulciņam nav sava pastāvīga noņemties laukuma, tad ieteicāms katru noņemtie noturēt savā vietā — mūsu dzimtenē taču ir tik daudz skaistu apvidu. Izmeklējot noņemties vietu, jāraugās, lai tā atrastos ērta satiksmes ceļa tuvumā, kas atvieglos transportu. Noņemties apkaimē jābūt labam dzeramam ūdenim, kā arī mežs un pļavas jāutrām zēnu rotaļām un praktiskiem darbiem.

Ja noņemtie atrodās uz valsts zemes, jau laikus ir jāizprasa no attiecīgā valsts zemju inspektora vai vietējā mežziņa atļauja noņemties noturēšanai; priekšzemes īpašniekam vai rentniekam katrā ziņā

jāpiedāvā atlidzība par viņa atvēli lietot viņam piederošu īpašumu zēnu vasaras nometnei.

Pirms nometnes uzsākšanas ir jānoskaidro jautājums, kur ņems kurināmo materiālu un sienu (salmus) guljamiem maisiem. Ja nometni paredzēts noturēt slēgtās telpās, tad ļoti vēlāms, lai būtu atsevišķas telpas katram kopam, kanceļejai, pieliekamam kambarim un kopīga sapulču zāle. Ķēķi var ierīkot arī ārpus telpām zem kādas pajumtes. Gulvietas ir tā jāiekārto, lai starp katru gulētāju būtu pietiekošas vietas trešam.

Ļoti svarīgs ir jautājums par pārtikas vielām, jo jāņem vērā, ka pie tagadējiem saimnieciskiem apstākļiem, ne visur būs iespējams iegūt vajadzīgās pārtikas vielas uz vietas, kas it sevišķi sakāms jaunsaimniecību apvidū un izpostītos apgabalos. Tāpēc pamatprodukti jau laikus apgādājami pilsētā, pēc iepriekš sastādītā nometnes budžeta. Nometnes budžets sastādās no ienākumiem un izdevumiem, pie kam ienākumos ieskaita atsevišķo nometnes locēkļu dalības naudas kopsommu. Pie pārtikas vielu aprēķināšanas un iegādāšanas jāņem vērā pastāvīgās pārmaiņas nometnes ēdienu kartē. Kā pamatnormu viena cilvēka uzturam dienā var droši pieņemt: 250 gr miltu, 30 gr sviesta, 60 gr cukura, $\frac{1}{2}$ l. piena, $\frac{1}{4}$ kukuļa maizes; 100 gr zirņu (pupas) vai rīsa, vai 80 gr mīklas (ķilķeniem); 80 gr auzu pārslas vai 225 gr kartupeļu; gaļa 228 gr vai zivis 180 gr. Pie šīm normām katras dienas uztura rācijai vēl jāpieskaita tēja, kafija, kakao, marmelāde, tauki, makaronas, putraini, sāls u. c. l. Uz vietas var iegādāt vienīgi pienu, maizi, gaļu, augļus un saknes. Līdzņemamām pārtikas vielām iepriekš apgādājami saiņojumi, kā kastes, maisi, skārda trauki u. tml.

Ēdienu pagatavošanu nometnē ievērojami atvieglo parocīgi iekārtots ķēķis, kuram tomēr jāatbilst vispārējai nometnes vienkārši-

bai. Mazākas nometnes ķēķis būs labi apgādāts, ja viņā būs 2 katli (ā 15—18 ltr.), 2 skārda trauki, mazgājamais trauks, panna, 2 pavārnīcas, rīvītis, skārda trauku atvērējs, svāri, litra mērs, sietiņš, 2 kausiņi, cepešu panna, gaļas mašīna, ķēķa nazis, ķēķa dēlis (pagatav. nometnē) un attiecīgā daudzumā krūzes, telēķi, naži un dakšiņas.

Daudz galvas laužīšanas ir pie nometnes materiālu izvēles. Nometnes iekārtošanai nepieciešami līdzī jāņem guļas maisi, deķi, gultas drēbes, darbarīki, apgaismošanas līdzekļi, aptieka, kancleja, inventārs u. d. c. lietas. Vislabāki būtu, ja šīs lietas piederētu pašam zēnu pulciņam, tādēļ ziemā jāsarīko šādam nolūkam plašākus svētkus ar zēnu rokdarbu izlozi. Neskopojaties nekad ar darbarīku līdzņemšanu nometnē; ir novērots, ka zēni daudz zaudē no sava darba prieka un enerģijas, ja tiem vajadzības brīdī pietrūkst lāpstīņa vai cirvis. Darbarīki (lāpstas, cirvjī, zāģis, āmurs, stangas, ēvele, boris, naglas skrūves, cimzes u. t. t.) iegādājami uz vispārības rēķina un glabājami sevišķā kastē, kuŗas pārzināšanu un kārtībā turēšanu uzdodāt kādam no zēniem. Kā apgaismošanas līdzekļus nometnē varat lietot vējlukturus, sveces un karbidlampas. Nometnes saimniecības pārzinis nedrīkst aizmirst līdzņemt divielus, ziepes, birstes.

Nometnē nepieciešama ir laba aptieka, kuŗā jābūt pietiekošā daudzumā dažāda lieluma bindes, vate, plāksteri, marle, angļu adatas, aspirīns, hinīns, kalī-hypermanganicūm's, etiķskābe, ūdeņraža pārskābe, bencīns, eters, ožamais spirts, jods, vazelīns, caurejas zāles, sterīlas šķēres, pincetes un termometrs. Pārsienamie materiāli ņemami lielākā daudzumā praktiskiem darbiem pirmās palīdzības sniegšanai.

Nometnē jābūt arī savai nometnes kanclejai, kuŗā glabājās nometnes materiālu, pārtikas vielu, aptiekas medikamentu saraksti;

nometnes dienas grāmata, pārtikas vielu žurnāls, kases grāmata, nometnes dalībnieku sašņiegumu atzīmēšanai par katru nometnes dalībnieku. Nometnes grāmatvedība ievadama tā, kā sarakstos ērti un pārskatāmi var ievest katru vismazāko pārmaiņu. Kanclejas inventārs papildināms vēl ar nometnes kasi; attiecīga daudzuma vēstulu papīra; zīmogiem; spalvām, tinti, zīmuļiem, spraudēm, gumijām, lauku topografiskām kartēm, vilcienu sarakstu, dzelzsceļa bagažas un literu blankām, attiecīgiem propagandas rakstiem un speciālu literatūru rotaļām, sanitārai mākslai, rokdarbiem, topografijai u. t. t. Ja vien iespējams, tad sastādāma arī nometnes bibliotēka no īsāku stāstu grāmatām, kuŗu uzdevums būtu saistīt zēnus atpūtas brīžos un ienest viņos humoru un dzīves spraigumu. Šacha, dambretta u. tml. spēles nav līdzī ņemamas, lai zēni tās pagatavo uz vietas. Nometnē, bez nometnes taures, nedrīkst trūkt arī citi muzikāliiski instrumenti, kā mandoline, ģitare, fleite, mutes un rokas harmonikas u. tml. Nedrīkst aizmirst līdzī ņemt fotografisku aparātu ar attiecīgiem piederumiem, tāpat arī krāsas un gleznošanas piederumi. Nometnes spēlēm nepieciešamas arī dūres un kājbumbas.

Vissvarīgākais no visiem jautājumiem gan, laikam, būs jautājums, cik izmaksā viena zēna dalības nauda nometnē.

Iepriekš noteikt dalības naudu gandrīz nemaz nav iespējams, jo nometnes budžeta izdevumu summas ir stipri mainīgs lielums. Sastādot nometnes budžetu, tā pamatā jāliek vispārējo nometnes izdevumu un zēnu uzturas izdevumu caurmēra summu, klātpieskaitot tam pagājušā gada vai iepriekšējās nometnes budžeta iztrūkumu.

Divi trešdaļas no visa nometnes kapitāla, katrā ziņā, aizies uzturam, atlikums paliek transportam, iesaiņojumiem, nomas maksai u. t. t. Ziedojumu vai atsevišķu piemaksu veidā ir jārod vēl brīvas sum-

mas varbūtējiem izdevumiem — «rezerves kapitālam». Visi kārtējie nometnes izdevumi sedzami proporcionāli nometnes dalībnieku skaitam, jeb kā saka, «uz galviņām». Ja nometnes izdevumi pārsniedz budžeta ienākumus, tad nometnes sarīkošana atliekama vai saīsināms nometnes ilgums, vai arī jāpaugstina dalības maksa. Nometnes budžets: — dalības maksa un pārtikas vielu daudzums; nometnes programma un visa nometnes dzīve atkarīga ne vien no nometnes vadītāja, bet no nometnes dalībnieku skaita, kuŗš jāzin jau pirms nometnes budžeta un plāna sastādīšanas. Katras organizācijas intereses un vadītāja audzināšanas metodes ņemot, lai vasaras nometnē piedalītos pēc iespējas vairāk zēnu. Ir ļoti liela kļūda, ja par nometnes uzdevumiem netiek jau laikus informēti zēnu vecāki, tādēļ par to ir jā rūpējās pašam vadītājam. Ar uzsaukumiem vai rakstiskiem uzaicinājumiem ir par maz, vadītājam, pirms tas izdod zēniem pieteikšanās formulārus nometnei, jāsauc zēnu vecāku paluce jeb «tēvu un mātes apspriedi», kuŗā tiem vispusīgi un populāri jāizskaidro nometnes būtība, nometnes audzināšana un nodarbības, dienas programmas, sadalījuma paraugs, uzturas jautājums, veselības aizsardzība u. tml. jautājumi, kuŗi visvairāk rūp vecākiem, pievedot piemērus no savas prakses par zēnu sasniegumiem vasaras nometnēs, kur rūpīgā uzraudzībā un brīvā audzināšanā zēni manto daudz krietnu un labu īpašību un vairo veselību. Tikai pēc šādas vecāku apspriedes zēniem izdalāmi pieteikšanās raksti uz nometni.

Ļoti vēlams īsi pirms izešanas nometnē noturēt ar zēnu vecākiem vēl mazu apspriedi, kuŗā tiem jāpaziņo izstrādātā nometnes programma, darbība un kādas lietas zēniem līdzdodamas nometnei. Pie kam jāaizrāda, ka vadītāja nosacītās lietas, kas katram zēnam līdzī ņemamas nometnē, nav tikai apmērs, bet gan noteikts rīkojums.

Katram zēnam 3 nedēļas ilgai nometnei līdzī jāņem ziepes, 2 dvieļi, zobu pasta (pulveris) ar birstīti, drēbju suseklis, zābaksuseklis un zābaksmērs (uz zēnu kopa), 3 apakšbikses, 3—5 pāri zeķu, 2 krekli, 1 naktskrekli, maisu drānas, 2 p. apavu, mētelis, peldu bikses, 5 kabatas lakatiņi, katliņš, telēķis, krūzīte, cepure, 2 angļu adatas, adata un diegs, zābakšņores, svilpis, kabatas nazis, zīmulis ar piezīmju grāmatiņu nometnes dienas grāmatas vešanai, naudas maks, 2 deķi, 2 palagi, 2 spilvenu pārvelkamie, sērkociņi, mugursoma, pārsienamie līdzekļi, (pulkstens, kompass, karte).

Pēc tam kād saņemtas izpildītas pieteikšanās anketas līdz ar rakstisku vecāku (aizbildņu) piekrišanu, jāgatavojas uz iziešanu nometnē. Vispirms jā rūpējas par pārtikas līdzekļu, darba rīku un atsevišķu zēnu lietu nogādāšanu uz nometnes vietu, iesaiņojot tos kastēs vai maisos, kuŗi numurējami un par katru šādu iesaiņojuma saturu vedams saraksts. Dažas dienas pirms izbraukšanas jānokārto braukšanas maksa — kuŗa lielākām ekskursijām, jaunatnes organizācijām un skolām atvieglota pat līdz 50%, — bagāžas nodošana un atsevišķa ekskursantu vagona padošana.

Transporta nogādāšanu stacijā un uz nometnes vietu nododama vecākiem skautiem. Personīgās saīnes zēni var līdzī ņemt arī vagonā.

Vadītājam ar nometnes vietu jābūt personīgi pazīstamam jau pirms ierašanās ar zēniem, lai ierodoties nometnes vietā ar zēnu pulciņu tas pēc iepriekš sastādīta darbu saraksta varētu nekavējoši stāties pie nometnes ierīkošanas darbiem. Pilnīgi pietiek 1 kops zēnu, lai 4 dienās tie uzceltu ērtu nometni 30 dalībniekiem: darba jau nav daudz — jā rūpējas par nometnes inventāra atgādāšanu nometnes vietā, nometnes uzcelšanu un tīrību. Kopīgi materiāli un pārtikas vielas novietojami atsevišķās teltīs. Pie nometnes sagatavošanas darbiem vēl

pieskaitāma salmu piegāde un gulmaisu piepildīšana, gulvietu sagatavošana, beņķu un galdu uzcelšana, ķēķa ierīkošana, atejas vietas uzcelšana (viens no pirmiem darbiem!), kaŗoga masta uzbūvēšana, maizes, piena u. c. uz vietas iegūstamu pārtikas vielu apsūtišana.

Nometnes vadītāja pienākums ir katrā ziņā apmeklēt apkārtējos saimniekus un vietējo pašvaldību, (pagasta valdi), nodibināt ar apkārtējiem iedzīvotājiem draudzīgas attiecības, piedāvājot tiem zēnu palīdzību lauku, sabiedriskos u. c. darbos.

Nometnes uzcelšanas un ierīkošanas darbiem jābūt katrā ziņā jau pabeigtiem uz visu nometnes dalībnieku ierašanās dienu, zem paša nometnes vadītāja uzraudzības. Kad visi priekšdarbi veikti, nometnes vadītājam jāatgriežas pilsētā pēc zēniem. Nogurdinoša braukšana vai braukšana ar pārsēšanos nav ieteicama. Sviestmaizes ceļam katrā ziņā nav jāaizmirst mājās. Ievērojot pacilāto gara stāvokli un sajūsmu ātri var gadīties nelaimes gadījumi, tādēļ vadītājam stingri jāraugas, lai zēni nesēdētu uz vilciena kāpšļiem, nestāvētu uz platformām un pieturu stacijās neizkāptu. Pa braukšanas laiku zēni saistāmi ar uzmundrinošiem stāstiem, jautrībām un iepazīstināšanā ar nometnes instrukcijām un kārtību.

VI. Dzīve nometnē.

1. Nometnes darbi.

Nometnes darbi nav skaistās nometnes dzīves papildinājums, bet gan nometnes dzīves pamats. Atteikšanās izpildīt kādu darbu, nozīmē atteikties no visas nometnes dzīves. Darbi nometnē tiek cīnīti un nekādā ziņā sajūsti kā uzlikts pienākums. Darbi nometnē jāsadala tā, lai zēni neprasītu pēc atpūtas laika. Atpūta šeit ir jāsaprot ar rotaļām un praktiskiem darbiem katrā dienas programmā.

Nav ieteicams nometnes dienas kārtību iedalīt sīkos periodos uz nosacītām minūtēm, parasti zēni darbus veic arvien ātrāk un tad līdz nākamam programmas punktam atlikušo brīvo laiku viņi pavada bezdarbībā. Redzama vieta nometnē piekrīt individuāla rakstura darbiem, t. i. darbiem, kuŗi uzdoti izpildīt, pārzināt vai vadīt pa visu nometnes laiku vienai personai. Šādi darbi pavairo zēna atbildības sajūtu. Pie šādiem ilgstoša rakstura amatiem pieskaitāms, a) sanitars (jāpārzin pirmās palīdzības sniegšana nelaiemes gadījumos, jāpārvalda nometnes aptieka, jāved nometnes dalībnieku medicīniskās tabeles un jārūpējas par higiēnisko darbu izvešanu nometnē, kā piem. ateju, atkritumu bedrū tīrība, dezinfekciju u. tml.); b) saimniecības pārzinis (pārzin visus nometnē atrodošos darba rīkus un materiālus); c) intendants (pārzin, izdod, izsver un aprēķina pārtikas līdzekļus); d) nometnes kasiers; e) kanceļas pārzinis (rūpējas arī par pastu); f) galvenais pavārs; g) pioniers; h) peldēšanas instruktors; i) fotogrāfs; k) bibliotekars un spēļu lietu pārzinis; l) taurētājs; u. t. t. Ievedot šādu darbu sadalījumu, vadītājs ir drošs, ka darbs tiks laikā izpildīts ar vislielāko akurātību.

Tā kā nometnē visi zēni sadalīti grupās (kopos), tad arī visos pārējos darbos ievadama darba dalīšanas sistēma pēc grupām, uzdodot vienu dienu vienam, otru dienu otram kopam pagatavot ēdienu, piegādāt un sagatavot malku, uzturēt nometnes tīrību, piegādāt maizi, pienu, ūdeni, saknes u. c. pārtikas vielas, utml. — Par kārtību un tīrību telts apkārtnē atbild atiecīgais kops. Par nometnes kārtību rūpējās, izpilda piepēžus uzdevumus, iepazīstina viesus ar nometnes iekārtu viens no nometnes vadītāja palīgiem, kuŗš saucas par nometnes «komandantu» un bez kuŗa ziņas neviens nedrīst atstāt, nedz ienākt nometnē.

2. Dienas iedalījums nometnē.

Brīvā nometnes dzīve norit stingrā kārtībā pēc jau iepriekš sastādītas programmas katrai nometnē pavadāmai dienai. Te būs piemēra dēļ vienas dienas programma no kādas nometnes, ar kuras panākumiem un sekmēm bija apmierināts kā vadītājs, tā zēnu vecāki:

Celšanās signāls taisni plkst. 7; uzcelšanās, mazgāšanās un rīta vingrojumi līdz plkst. 7,45. — Telts un gulvietas sakārtošana līdz plkst. 8, kad notiek rīta lūgšana, uzvelkot nometnes mastā nacionālo karogu. Inspekcija līdz plkst. 8,15. Brokastis 8,20—8,35. Nodarbības līdz 10,30. Pabrokastis 10,30. Rotaļas līdz plkst. 13. Pusdienas maltīte plkst. 13—13,30, kurai pēc dotā signāla līdz plkst. 15 seko atpūtas stunda, kurā jāvalda absolūtam klusumam. Plkst. 15 sākas pēcpusdienas nodarbības, līdz launagam 16,30. Pēc launaga līdz plkst. 20 vakara nodarbības. Plkst. 20 vakariņas. Plkst. 20,40 vakara lūgšana. Plkst. 21 ugunsкура stāsts ar nometnes dalībnieku priekšnesumiem. Plkst. 21,50 tiek dzēstas uguns un nometnē līdz otram rītam plkst. 7 valda dziļš miers, kuŗu nedrīkst traucēt tie zēni, kuriem tai dienā ir dežūre nometnes ķēķī, un kuŗiem jāceļās jau plkst. 6,15.

Tūlīt pēc celšanās (plkst. 7) nekavējoties izvedat īsu vingrošanu vai kopīgu skriešanu, apautām kājām, lai zēni rasotā zālē nesaslapinātos un nesaukstētos. Pie inspekcijas jābūt klāt it visiem nometnes dalībniekiem. Apskatē vadītājam jāgriež vērība uz zēnu tīrību, veselību (nevajaga kaunēties, piem. noskaidrojot vai zēns bijis jau atejā). Rīta cēlienā visi deķi, divieļi un drēbes izķaramas saulītē līdz pēcpusdienai. Atpūtas laikā (13,30—15) jāvalda klusumam. Šai laikā zēni var noiet savrūp piem., lai sarakstītu dienas grāmatu. Vakarā, pirms ugunsкура jāievēro, lai zēni labi saģērbjas. Zēni

parasti aizmirst ka vakaros klūst vēsi un ka uguns-kurs silda tikai priekšu. Pie uguns-kura aizliedzams zēniem sēdēt uz kailas zemes, tādēļ tiem silti jāie-tinas mēteļos un deķos. Uguns-kura priekšnesumos jāpiedalās katram no metnes dalībniekam savu rēzi. Bezjēgas klaigāšana un «asprātības», kuŗas aizskar otru zēnu, noliedzamas. Laikā starp uguns-kura izbeigšanos un signālu pēc nakts klusuma, zēniem jāapmeklē atejas. Plkst. 21,50, kad tiek dzēstas gunis un no metnē iestājas klusums, vadītājam jāap-staigā visas teltis, jālūkojas, lai zēni neģuļ virsdrē-bēs un jānovēl tiem «saldu dusu». Sargi no metnē nav vajadzīgi, tas nogurdina zēnus un traucē nakts mieru. Kur tādi vajadzīgi, tur no metne izmeklēta nepiemērotā vietā. Galvenais princips no metnes dienas programmas izvešanā — punktuabilitate!

3. No metnes dienas programma.

Vadītājam jau pirms no metnes ir jā sastāda no metnes dienas programmas, kuŗām jābūt nevien stipri raibām pēc izvedamiem darbiem, bet kuŗās jāparedz «rezerves» punkti, ja piepežu šķēršļu dēļ (lietus, slimības, utml.) nav iespējams izvest pare-dzēto nodarbību vai rotaļu. Ja visi iespējamie trau-cējumi no vadītāja pie no metnes programmas sastā-dīšanas nebūs ievēroti, tad var ātri vien atgadīties sastrēgums visā no metnes darbībā, kuŗai taču jā-risinās dabiskā dzīvumā, bez matematiskas pareizī-bas.

Katrai no metnes dienas programmai jā satur no metnes praktiskos darbus un no metnes audzinā-šanu. Vadītājam jā cenšas, lai zēnam no katras no metnē pavadītās dienas paliktu kāds dziļāks ie-spaidis; viņam jāprot sajūsmināt zēnus un izsaukt viņos sajūtu, ka šī diena ir bijusi visskaistākā. Tādēļ sastādot dienas programmu nav tik daudz jā domā par nodomātā darba svarīgumu, kā par sajūtu un gāra stāvokli ar kādu zēni izpildīs šo darbu. Tādi

darbi kā: kāda nometnes dalībnieka dzimumdienas (vārdadienas) svētišana; līgsms vakara sirojums; laivas brauciens; kopīgs labs darbs; jautru priekšnesumu sagatavošana; sacensības utml. ir zēniem vismīļāki, jo tie ir tuvi viņu iekšējai pasaulei. Jau reiz izvesto, var atkārtot nometnes programmā tikai pēc ilgāka laika un tad arī tikai citādā veidā. Katrs vakars pie ugunskura izvedams atšķirībā no iepriekšējā citādā garā un īpatnējākā veidā. Pat lietus dienās darbības programmu vadītājam jāprot izvest pievilcīgi un saistoši. Visu šo iemeslu dēļ vadītājam jāpārdomā pirms nometnes programmas sastādīšanas par to garu, kādā grib zēnus audzināt. Jo vairāk vadītājs būs saudzis ar saviem zēniem, jo vieglāk viņam būs iespējams iekarot zēnu jūtas un intereses par labu sev un saviem rīkojumiem. Bez tam vadītājam ir jābūt asai orientēšanās spējai, lai tas momentāli varētu izmantot katru nejauši radušos apstākli.

Viss svarīgais nometnes programmas sastādīšanas darbs pastāv no viekāršas rēķināšanas. Pieņemsim, ka zēnu pulciņš nodomājis sarīkot 8 nedēlīgu nometni. Tad no 56 nometnē pavadītām dienām $\frac{3}{4}$ jeb 14 dienas jums jāparedz, kā «lietus» dienas; darbībai ārpus nometnes jums paliksies 42 dienas. Ja ekskursijām pa dzimtenes kalniem un lejām vadītājs veltī 16 dienas (2 ekskursijas pa 3 dienām, 2 ekskursijas pa 2 dienas katra un 6 ekskursijas viendienīgas), tad nometnes iekšējai dzīvei jums paliks vēl 26 dienas. Isāki sirojumi, apkārtējo labierīcību apskate utml., kas aizņem 6—10 stundas sarīkojami ik nedēļu (pa visu nometnes laiku tā tad 7 reizes), tā kā jums paliekas vēl pāri 19 dienas. Nometnes iekšējos darbus jāizved 10 dienās. Atlikušās 9 dienas jums paliks nometnes praksei, un dažādiem sīkiem izvedumiem (lielākām sporta un sacensību sacīkstēm, propagandas izrīkojumam u. t. t.). Pēc šāda dienu sadalījuma vadītājam laika paliek vēl tiku tikām, jo

nometnes darbi, īsie sirojumi, nometnes prakse izņem tikai pusi no dienas laika, tā kā otra puse paliek rotaļām, arodu specializācijai u. t. t. Paredzētās 14 «lietus dienas» izlietojamas nometnes iekārtošanas un labierīcību darbiem (4 d.), nometnes izdaiļošanai un uzkopšanai (3 d.), un sīkām ikdienišķām vajadzībām (pārbaudījumiem, sagatavošanai uz tiem utml.).

Kā redzat, tad 56 nometnē pavadāmās dienas jau sadalītas tuvākai darbībai, atliek vēl tikai sadalīt uz visu nometnes laiku šo dienu programmas.

Pirmajās 14 dienās nekādas ekskursijas nedrīkst rīkot, tās atliekamas uz 3., 5., 6., vai 8. nedēļu (pārējās, t. i. 2., 4., un 7. nedēļā, var pa starpām izvest viendienīgus sirojumus).

Nometnes un viņas apkārtnes izdaiļošanas un izkopšanas darbus (tiltu būves, meža būdu celšana), tāpat spec. arodu praksi var izvest 2—3 dienas pēc kārtas, turpretīm sīkāki darbi un vingrinājumi, nedrīkst notikt ikdienas, bet tie izvedami pakāpeniski. Pie darbības plana iekārtošanas izvedamie darbi ir jāmēģina pakāpeniski pagrūtināt, tas veicina ķermeņa attīstīšanu, ierosina pašdarbību un labo raksturu.

Jo īsāka nometne, jo vieglāki sastādīt tai programmu. Te pievestā 8 nedēļu nometne, reti kad nāks priekšā, parastās nometnes ir 3—4 nedēļas ilgas.

Neaizmirstat arī ka nometnes audzināšanas uzdevumi prasa no jums izkopt zēnā patriotiskās jūtas, tādēļ, nometnes ugunsкура stāstos neaizmirstat vēsturiski-nacionālos notikumus; protams jums jābūt jau iepriekš sagatavotiem. Šeit būs īss vēsturisko faktu kalendārs, datus jūs atradīsiet kronikās un vēstures grāmatās, bet no datiem sastādīt saistošu, vēsturisku stāstu, vai pantomīni (brīvdabas uzvedumu) jau vairs nav grūta lieta:

22. jūnijs — Kritušo varoņu piemiņas diena.
26. jūnijs — 1895. g. IV. vispārējie dziesmu svētki.
27. jūnijs — 1919. g. Rīgas atbrīvošana no landesvēra un pag. valdība Liepājā atstāj «Sarātovu».
29. jūnijs — 1577. g. Magnuss ieņem Valmieras pili.
1880. g. II. Vispārējie dziesmu svētki.
30. jūnijs — 1556. g. ordenis saņem gūstā un iesloga Kokneses pili arķibīskapu Viļumu
1888. g. III. Vispārējie dziesmu svētki.
1. jūlijs — 1872. g. Pirmā zemkopju sapulce Rīgā ar 600 latviešiem.
1905. g. Iznāk likums ka Baltijas skolās var mācības noturēt vietējās valodās.
2. jūlijs — 1710. g. Kurzeme padodas Krievijai.
3. jūlijs — 1919. g. Strazdumuižas pamiers.
6. jūlijs — 1864. g. Likts pamats Rīgas latviešu biedrībai.
1919. g. Ziemeļarmija ienāk Rīgā.
1912. g. Miris «Lāčplēša» autors Andrejs Pumpurs.
8. jūlijs — 1701. g. Kārlis 12. pie Spilvas pļavām sakauj sakšus.
1812. g. Prūši ieņem Jelgavu; ģenerālgub. Essens nodedzina Rīgas priekšpilsētu.
1873. g. I. dziesmu svētki Rīgā.
1919. g. Pagaidu valdība atgriežas Rīgā.
9. jūlijs — 1812. g. Kurzeme padodas Napoleonam.
1877. g. I. Latv. skolotāju sap. Rīgā, Valdemāra vad.
15. jūlijs — 1410. g. Leišu-poļu apvien. karaspēks sakauj ordeni. Ordeņa varas sabrukums.
1920. g. Latv.-Vācijas miera līguma parakstīšana.
21. jūlijs — 1888. g. Atklāts Vidzemes dzelzsceļš.

26. jūlijs — 1862. g. Iznāk «Pēterburgas Avīzes» Nr. 1.
1. augusts 1914. g. Iesākās pasaules karš.
1915. g. Vācu karaspēks ieiet Jelgavā.
5. augusts — 1198. g. Imanta nodur bīskāpu Bertoldu.
8. augusts — 1621. g. Gustavs Adolfs aplenc Rīgu.
10. augusts — 1621. g. G. Adolfs ieņem Rīgu.
18. augusts — 1848. g. Dzimis Kaudzītes Matīss.
23. augusts — 1702. g. Krievi ieņem Alūksni un saņem gūstā Ern. Glücku.
1925. g. Traģiskā nāvē miris Z. A. Meijerovics.
25. augusts — 1915. g. Vācieši sakauj krievu karaspēku pie Bauskas.
27. augusts — 1918. g. Pulkveža Brieža mocekļa nāve.
30. augusts — 1818. g. Kurzemes Brīvlaišana.

Kas attiecas uz nometnes darbiem, tad tos var uzdot izpildīt atsevišķiem zēniem, kopam vai visiem nometnes dalībniekiem. Nometnes darbu mērķis ir caur lietderīgu darbību un nodarbošanos attīstīt zēnu spēkus un pamudināt viņu jaunības spēru. Darbi, kuŗi uzticēti atsevišķam individam, pamudina viņā pašdarbību un sniedz tam praktisku gatavību, kamēr kopīgi izvestie darbi attīsta sabiedriskas kopdarbības garu. Pie nometnes darbiem jāgriež nopietnu vērību uz zēnu vecumu pakāpi, kā arī uz viņu iepriekšēju teorētisku gatavību attiecīgā nozarē. Katrs darbs vadītājam ir jāapsver no visām pusēm un viņa izvešana ir jāaskaņo ar iekšējo dzīvi. Te piem. daži vispārēji darbi nometnē un ārpus viņas: pioniermāksla (tilti, būdas, lapenes, sēdekļi,); lauku, meža vai dārza darbi; peldēšanas un airēšanas sports; ogošana vai sēņošana; sagatavošanās uz plašiem «nometnes svētkiem»; sirojumi; treniņi signalizacijā, topografijā, uguns dzēšanā, izlūkošanā, pēdu lasīšanā, ceļu būvē, sanitārā māc-

slā utml.; spēles dabā; sporta vingrinājumi un treniņi; nakts spēles; dziesmas; kļiedziēni; pašdarbība (lasīšana, zīmēšana, dienas grāmatas vešana, drēbju lāpīšana un tīrīšana, šūšana, amata pienākumi nometnē, šachs, ikdienišķi vingrinājumi, gulvietas ierīkošana u. v. c.). Vispārīgu nometnes darbu sadalījumu nepieciešami vajadzīgs sastādīt jau iepriekš, laiku, kad tas būs izpildāms, dos pati nometnes dzīve.

Visiem nometnes darbiem un uzdevumiem būs tikai tad svētīga nozīme, ja zēni viņus izpildīs nevis kā vadītāja rīkojumu, kuram nedrīkst nepaklausīt, bet kā labprātīgu vēlēšanos; tādēļ jau tūlīt pēc nometnes atklāšanas, katrs uzdodamais darbs jādbina uz patiesu novērojumu pamata. Plašākus darbus tik tad drīkst uzsākt, ja sagādāts pietiekošā vairumā materiālu un darba rīku. Svētīki, parādes, propagandas sapulces utml. nav izvedamas, kā acumirkliņa ideja, bet prasa iepriekšēju sagatavošanos jau no nometnes pirmajām dienām. Izdarot ekskursijas labi jāpārzin attiecīgā apkārtnē, paredzot varbūtējus nelaiimes gadījumus. Tikai tad nometnes darbiem būs dziļāka nozīme, ja tie būs saskaņoti ar zēnu idejām, tādēļ uzdodot atsevišķus darbus vadītājam ir jāņem vērā zēna iekšējā pasaule, viņa tieksmes un dziņas. Šāda darbu saskaņotamība ar individualitāti vajadzīga arī vienkāršiem un neinteresantiem uzdevumiem, jo zēnam jāsaņū, ka ar uzdoto darbu viņam: jāpalīdz tuvākam, vai jāizdara tas kā «labs darbs», vai aiz intereses jāiemācas uzdotais darbs. Piemēri dienas darbības sadalīšanai:

1. P r i e k š p u s d i e n ā: Sirojums līdz pusdienai.

P ē c p u s d i e n ā: Atpūta. Pašdarbība līdz pālaunadzim (nometnes galīga iekārtošana); spēles pļavā; dziesmas pie ugunskura.

2. Priekšpusdienā: Nometnes izdaiļošanas darbi pa grupām (sēdekļi, pinumi, galdi, izlabojumi); peldēšanās.

Pēcpusdienā: Atpūta. Pirmās palīdzības stūdijs. Kopīga vakara pastaigāšanās. Uguns-kura stāsti.

3. Priekšpusdienā: Izlūku gājiens pēc augļiem un saknēm (2—3 zēnu lielas grupas tiek izsūtītas uz apkaimes mājām pēc ķēķim vajadzīgiem produktiem).

Pēcpusdienā: Atpūta. Nodarbošanās pa kopiem. Sporta vingrinājumi, kopīgas spēles. Kopīgs uguns-kurs. Vecāko zēnu uguns-kurs.

4. Priekšpusdienā: Pionirmāksla (katrai grupai jāizved tilta, lapenes u. c. būve).

Pēcpusdienā: Atpūta. Peldēšanās. Spēles. Priekšnesumi-dziesmas.

5. Priekšpusdienā: Ogošana un sēņošana pa grupām.

Pēcpusdienā: Atpūta. Peldēšanās. Priekšnesums no katra zēna. Dziesmas un kliedzieni.

6. Priekšpusdienā: Topografija. Signalizācija. Pēdu dzīšana.

Pēcpusdienā: Atpūta. Kopīgs labs darbs tuvējās mājās. Sagatavošanās uz sirojumu. Nometnes konference.

7. Sirojums uz visu dienu.

8. Priekšpusdienā: Pašdarbība. Peldēšanās.

Pēcpusdienā: Pilnīgs klusums (valdīšana pār sevi); spēles pļavā; pionieru māksla (grupās). Jautrs vakars.

Darbi jāizpilda tā, ka zēni no viņiem arī ko mācītos. Katra nometnē pavadītā diena prasa harmonisku noslēgumu — uguns-kura stāstus, dziesmas, jautrus priekšnesumus utml.

Augstāk pievestā programma satur sevī tikai galvenos vilcienus. Atlikušo laiku jums jāpiepilda ar spēlēm, atsev. rīkojumiem utml. Ciktālu vadītājam

katru dienu pašam jādarbojas aktīvi līdzī, tas atkarājas no zēnu vecuma un pašiem zēniem.

Labi vadītās nometnēs ārējā vadība (rīkojumi un pavēles no vadītāja puses) nav ne dzirdāmas, ne jūtāmas.

Gandrīz visi uzskata, ka lietus ir niknākais nometnes ienaidnieks un ka lietus dienās nometnē zēniem jāslinko. Ir gan tiesa, ka lietus ienes nometnes gludi ritošā dzīvē pārmaiņu, bet daudzreiz šādas lietus dienas taisni vēlamas, kad piem. jāsakārto paveiktie darbi (kāda nodarbošanās labā laikā nozīmētu veltīgu laika izšķiešanu), pamatīga nometnes tīrīšana un uzpošana; vispārējā revīzija (kasē, kancelejā, pārtikas un materiālu teltis), apspriedes par veikto un turpmāko darbu utml. Zēni lietus dienās nebūt nejutās nelaimīgāki ja tiem rod attiecīgu nodarbošanos, piem.: pārrunas un grupu sacensības, pārbaude organizāciju iestādījumos (šķirās); ziņas par mūsu armiju; ludziņas iestudēšanu; deklamāciju iemācīšanās; sabiedriskas spēles; jaunas dziesmas; eksperimentāli-paidagoģiski vingrinājumi; kopu nodarbība; sacensība plānu zīmēšanā, kartes zīmēšanā pēc diktāta, Morzes diktāts, svāra un attāluma noteikšana; disputi; zīmējumi pēc dabas, pirmās palīdzības stūdijs u. t. t. Nav ieteicams ilgstošs miera stāvoklis, tādēļ jo bieži izdarāma vingrošana, brīvās kustības, piramīdes. Neskatoties uz lietu, jācenšas zēni nodarbināt arī klajā laukā. Ugunsкура programma izvedama lielākā teltī, kur sanesami kopā vējlukturi u. c. apgaismošanas ierīces. Lietus dienas taisni kā radītas lai vadītājs izvestu dažādus psiholoģiskus vingrinājumus kas viņam raksturotu zēnu apķēribu un attīstību, un kuŗi katrā ziņā jāatzīmē zēnu kontroles kartiņas. (Piemēram: dzirdes tāluma pārbaude; dzirdes tīrskāņas pārbaude (skāņas, dziedāšana, terces, oktavas); redzes stipruma pārbaude (starp 2 punktiem novilkta taisnu līniju); izturības pārbaud-

de (izstieptā rokā turēt pilnu glāzi ar ūdeņi); skaitļu atminēšana; ziņojuma atminēšana (nodarbības sākumā jānolasa īss ziņojums, kurš nodarbībai izbeidzoties zēniem jāuzraksta); uztvere (Kima spēle ar lietu uzrakstīšanu — zēnam 60 sek. parāda 24 sīkus priekšmetus, kuŗi pēc tam jāpieraksta); bailu jūtu pārbaude; uzmanības pārbaude; attapības un attīstības pārbaude (uzrakstīt teikumu no trīs vārdiem; uzrakstīt 5 pirmos prātā ienākušus lietas vārdus; aprakstīt svarīgāku nometnes ieguvumu; atbildes uz atsevišķiem jautājumiem, kā: patīkamākā nodarbošanās (spēle); kuŗš zēniem derētu par vadītāju; kuŗš ir labākais zēns nometnē un kāpēc; kādu sodu skaita zagļiem par lielāko; ko tu darītu, ja būtu pasaules valdnieks; cik Latvijā ir aprīņķu; kādi dienāŗi ir mūsu kaimiņvalstīm u. tml.). Lietus dienāŗ var izvest arī garāka stāsta lasīšanu ar turpinājumiem.

Tāda būtu apmēram, vispārējos vilcienos, dienas programma zēnu vasaras nometnei. Bet arī vadītājam ir sava dienas programma. Nometne no vadītāja prasa veselību, mierīgus nervus un garīgu koncentrāciju, tādēļ viņam vismaz 3—4 stundas dienā vajadzīgas atpūtai. Vislabāki to izvēlēt pirms pusdienām un vakariņām; noteikt laiku vadītāja atpūtai nevar, jo dienas programma un neparasti atgadījumi dažreiz izmaina visu nodomāto darbību. Vadītājs nometnē nedrīkst sevi nostādīt kādā nebūt ērtākā un izņēmuma stāvoklī atšķirībā no zēniem — vadītājs tik tad var saprast savus zēnus un viņu vēlēšanās, ja tas nevien ārēji saistās ar jaunību, bet pats iejūtas zēnu dzīvē, apģarojas ar zēnu ģaru un spar, un saprot zēnu bēdas un priekus. Pie saprātīgas nometnes vadības, vadītājam paliks daudz laika pārskatīt nometnes darbus, administrāciju, kanceļu, tāpat atpūtai un pēsonīgām stūdiņām, kaut arī viņš ņemtu aktīvu dalību visās nodarbībās. Liels palīģs vadītājam nometnē ir grupu vadītājs

(kopnieks), kuŗa uzdevums ir izkopt sava kopa zēnos tiktālu sabiedrisko garu, lai savos iekšējos darbos «kops» būtu par priekšzīmi pārējām zēnu grupām un visai nometnes vienībai.

Valdošais elements nometnē ir zēnu dzīves prieks un brālība. Brīva garīgu un miesīgu spēju attīstība veselīgā apkārtnē ienes prieku un jaučību jaunatnes vidū. Vadītājam jācenšās pārvērst nometni par mazu suverēnu valstiņu, kuŗas iekārta un dzīve atbilstu daŗa laba ideālista iedomātai sapņu zemei.

Visas tās labās īpašības, ko vadītājs potējis zēniem nometnē, pēc tās izbeigšanās dosies plaša pasaulē, kur atkal sāksies cīņa ar ļauno.

VII. Aizrādījumi vadītājam.

Ja jūsu zēnu pulciņš ir jauns, nekad neiesākat ar ilgstošu nometni, bet visupirms izejat ar to vienlaiks nometnē, lai zēniem būtu praktiski piedzīvojumi, kas nometnē līdzņemams, kā to iesaiņot un kāda vispārīgi ir nometnes dzīve. Ja nometni rīko atsevišķa zēnu grupa, piedalieties viņā, bet pie viņas iekārtošanas esat pasīvs: atļaujat pilnīgu vaļu un izdomu grupas vadonim — kopniekam. Novērotās kļūdas vispusīgi apskatāt pie pirmā ugunsкура un otrā dienā liekat visu pareizi izlabot.

Neaizmirstat nometnē sprediķus! Ikvakarus pateicieties Radītājam, ka jūs dzīvojiet, ka viņš ļauj jums dzīvot jaukā meŗā, pateicieties tam par prieka pilniem brīŗiem jūsu dzīvē, un par to, ka esat jauni un veseli.

Neesat vienaldzīgi un nekad neapmierināties ar vienkāršām, parastām brīvdienām nometnē zem telts. Atgriezieties savā bērņībā un neaizmirstat, ka vasaras nometne labās rokās sajūsmo un aizrauj arī pieauguŗu cilvēku.

Neprasat, lai jūsu zēni būtu bez jebkādām kļūdām — vecāku kļūdas un apkārtnes iespaidi stāv tālu no ideālās skolas, un viscivilizētākā cilvēka krūtīs slēpjās ļauni instinkti, kuŗi apkaŗojami. Esiet pacietīgi un laipni, radiet zēnos drosmi un tieksmi kļūt arvien labākiem un vediet viņus, neskatoties atpakaļ, pretī pilnībai.

Neesat bārgi, bet pret kļūdām neesat atkal pavirši — esat taktiski. Prasat paklausību, esat cieti kā klints; esat jautri un labvēlīgi, bet neļaujiet zēnam izvairīties no uzliktā pienākuma izpildīšanas. Slavējat zēnus, kuŗi cenšas savus darbus veikt ar vislielāko pareizību — nekas nepaceļ tā sajūsmu un spējas, ka vietā izteikta atzinība. Nometnes rezultāts guļ vadītāja darbībā.

Klejojot dzimtenes ārēs, klusās rīta stundās vai vakarā pie sprakstošā ugunsкура vadītāja vārdi atrodīs dzīvu atbalsi zēnu sirdīs.

VIII. Pēdējais ugunskurs.

Arvien agrāk saulīte sēšās savā zelta laiviņā, kad smagās vārpas zeltītā druvā un iedzeltēnās lapīnas viegli locas miglainā vakara vēsmā. Tukšie provianta maisi un kastes nes pirmās vēstis, ka skaistai meža dzīvei nu ir beigas.

Pirms pēdējā ugunsкура izvedamas otrreizējās sporta sacīkstes un dalībnieku svēršanās. Vadītājam jā rūpējās par dzelzsceļa litera atjaunošanu, atsevišķa vagona padošanu un bgažas transportāžu. Norēķināšanās par saimniecībās saņemtam pārtikas vielām, atvadišanos no pašvaldības amatpersonām un citiem nometnes labvēļiem nedrīkst atstāt uz pēdējo brīdi. Aizsaiņojot maisus un kastes, rūpīgi pie rakstams to saturs. Pēdējās maltītes iekārtojamas tā, lai pēc iespējas mazāk tiktu lietoti trauki.

Pēdējā ugunsкура programmā ievadat labākos priekšnesumus, kas parādīti nometnes laikā un uzaicināt uz viņu visus apkārtējos iedzīvotājus.

Pēdējā nometnes dienā noslēdzama kases grāmata un izdarāma inventāra un pārtikas vielu pārbaude. Pirms aizejat no nometnes vietas, savedat visu vislabākā kārtībā un mēģinat nometnes laukumu atstāt daudz labākā kārtībā, kāds tas bija pirms jūsu atnākšanas.

... Atkal helpilsētā! Stacijas perons pilns zēnu vecākiem un tuviniekiem. Sprauslodams piebrauc «suta kumeļš», un kā no maisa birst laukā atkalredzēšanās prieka uztrauktie zēni. Mazākie zēni dodās skriešus pretīm savām mātēm, lielākie — kautrējas, tie iet lēnāki.

«Kur tu labi izskaties!», «Kāds tu spēcīgs un nodedzis!», «Vai tev patika nometnē? Mēs ar māti diktī ilgojamies pēc tevis!» — tādas sarunas varēja vien dzirdēt. Un kad vecāki pateicīgi spiež nometnes vadonim roku, tas skumji atbild: «Zēni deva man vairāk, nekā es viņiem!» ...

... Mundrais zēns atkal sēd savās mājās pie savām skolas grāmatām. Pa reizei tas nogrimst patīkamās atmiņās par brīnišķīgām nometnes dienām vasaras brīvlaikā. Savādā sajūta, kāda bija toreiz, kad klusu nolaidās nometnes karogs un vadītāja pēdējie vārdi un sērā atvadīšanās dziesma no nometnes vēl ilgi atbalsojās sirmajā mežā, ir aizmirsta, bet **nometnes labā audzināšana un mantotās īpašības ir līdzatnestas pilsētas mūros.**

IX. Kas jāzin katram jaunatnes vadonim.

Katram pilsonim ir jāzina likumi. Jaunatnes pulciņu vadītājiem un sabiedriskiem darbiniekiem tie labi jāpārziņ, jo ikdienišķā dzīve ir tik pilna visdažādāko notikumu un piedzīvojumu, ka gandrīz ik uz soļa var novērot kriminālo, civil u. c. likumu neievērošanu un pārkāpšanu. Katram pilsonim nevien jāzin savas tiesības un pienākumi, bet jāievēro, lai otrs līdzpilsonis tās ievērotu un nepārkāptu, un dēļ

mazas neuzmanības vai attiecīgo likumu nezināšanas, katrs var nonākt nepatīkamā kolizijā ar kriminālām un civilām tiesībām, par kuŗu noteikumu — likumu — neievērošanu pilsoni sauc pie tiesas atbildības.

1. KRIMINĀLTIESĪBAS.

Krimināltiesības, ka publisko tiesību daļa, regulē zināmā apjomā valsts un pilsoņu savstarpējās attiecības. Kriminālās tiesības, pirmā kārtā, ir darīšana ar dzīves ļaunām parādībām un viņu mērķis ir aizsargāt tiesisko kārtību. Centrālo vietu krimināltiesībās ieņem **S o d u l i k u m i**, kuŗi regulē tās juridiskās attiecības, kuŗas rodās nelikumības izdarīšanas momentā starp likuma pārkāpēju un valsts varu.

Krimināltiesību pārkāpumu sauc par noziegumu. Noziedzīgs nodarījums ir tāds darbs, kuŗš tā izdarīšanās laikā, sodu piedraudot likumā, noliegts. Ja likumā kāds izdarījums nav noliegts, kaut arī tas būtu ļauns un kaitīgs, tad par to nevar sodīt, jo: nullum crimen sine leges! Sodīšanas mērķis: labot noziedznieku un atgriest viņu sabiedrībai un valstij kā derīgu locēkli.

Augstākais likums: likuma nezināšana neatsvabina no soda! Katrs ir atbildīgs par savu darbību. Nav pieskaitāms par vainu un nav sodāms noziedzīgais nodarījums, ja to izdarījusi persona, kuŗa nav varējusi saprast sava izdarījuma rakstūru vai nozīmi, vai nespējusi vadīt savu rīcību aiz slimīga gara darbības traucējuma, būdama nesamānās stāvoklī, vai aiz garīgas neattīstības, kas cēlusies no miesīga trūkuma vai slimības. Nav pieskaitāms par vainu noziedzīgs nodarījums, ko izdarījis mazgadīgais, kuŗam nav vēl 10 gadu, tāpat ko izdarījis nepilngadīgais 10—17. g. v., kuŗš nav varējis saprast sava nodarījuma nozīmi vai vadīt savu rīcību; 14—17 g. v. nepilngadīgie, kas izdarījuši

smagus noziegumus, nododami audzināšanas iestādēm līdz 21. g. vecumam.

Nav pieskaitāms par vainu noziedzīgs nodarījums, kuŗu tā izdarītājs nav varējis paredzēt vai novērst, tāpat nav skaitāms par noziedzību nodarījums, kas izdarīts pie nepieciešamas aizstāvēšanās pret savas vai citas personas dzīvības vai mantas nelikumīgu apdraudējumu, vai lai glābtu savu vai citas personas dzīvību, veselību, brīvību un šķīstību.

Mēģinājums izdarīt noziegumu ir sodāms. Ja noziedzīgais nodarījums ir nodarīts aiz hulīgānskiem dzeiuljiem — aiz nepamatotas ļaunprātības, — sods paaugstināms! Apžēlošana un piedošana neatkarājas no tiesas, — tā piekrīt valsts augstākai varai.

Atsevišķi, vērā ņemami, sodu likumi:

- a) ticības aizsardzības noteikumu pārkāpšana:
sodāms katrs, kas zaimojis ticību (Sodu lik. 74. pts); kas nonievājis svētos rakstus vai vispār kristīgo ticību (73. pts); kas traucējis kristīgo vai citas konfesijas dievkalpojumu (75., 77. ptī);
- b) nemieru organizēšana:
sodāms katrs, kas dibinājis biedrību, vai piedalījies tanī, neievērodams likumu noteikumus (124. p.); kas atklāti teicis vai sacerējis kādu runu, kuŗa musina pret valsts drošību un sabiedrisku iekārtu (129. p.); kas nogānījis mums draudzīgas valsts ģērboni vai karogu (136. p.);
- c) nepaklausība likumīgai varai:
sodāms katrs, kas nav paklausījis dzelzceļa kustības vai kuģošanas dienestpersonas (konduktora, kapteiņa u. tml.) likumīgam prasījumam (139. p.); kas kavējis amatpersonai iekļūt telpās, kur tādai personai, pēc likuma, ir tiesības ieiet (143. p.);

kas bojājis zīmogu, kuŗš uz amatpersonas rīkojumu uzlikts telpām, ar nolūku apsargāt tās (144. p.); kas ar kukuli vai draudiem mēģinājis piedabūt sabiedriskas sapulces locēkli, lai tas nodod viņam vai citam par labu savu balsi (150. p.); kas izrādījis necienību pret likumīgu varu, izturēdamies nepieklājīgi valsts vai sabiedriskā iestādē pa darba laiku (154. p.); kas noplēsis, sabojājis vai izķemojis izliktu sludinājumu vai citu kādu valsts vai sabiedriskas iestādes dokumentu (155. p.);

- d) tautas veselības un tautas labklājības aizsardzības noteikumu pārkāpšana:

sodāms katrs, kas uz saistošu noteikumu pamata nav paziņojis par lipīgu slimību gadījumiem starp cilvēkiem (206. p.); kas nav ievērojis pienācīgo tīrību un spodrību, izgatavojot vai glabājot pārdošanai vai pārdodot ēdamvielas vai dzērienus (209. p.); kas bojājis dzeramo vai dzirdināmo ūdeni (220. p.); kas zvejojis vai ķēris zivis aizliegtā laikā, aizliegtās vietās vai aizliegtā kārtā (246. p.); kas šāvis vai ķēris dziedātāju putnus, vai kas izpostījis nekaitīgu putnu ligzdas, izņēmis no tām olas vai putnēnus (248. p.); kas patvaļīgi lietojis citā zemē nosusināšanas vai apūdeņošanas nolūkā ierīkoto grāvju vai ūdensvadu zemi, ūdeni, vai pašus ierīkojumus (261. p.);

- e) sabiedriskās un personiskās drošības un sabiedriskā miera aizsardzības un tikumības uzraudzības noteikumu pārkāpšana:

sodāms katrs, kas glabājis vai nēsājis aizliegtu ieroci, nav bijis uzmanīgs: apejoties ar ieroci, vai izstādot, izkarot, sviežot, kraujot vai pāravadājot cietus priekšmetus, izlejot šķidrumus, nav bijis uzmanīgs brau-

cot pār ūdeni; nav nostādījis aizsarglīdzekļus ap aku vai bedri (230. p.); kas nevērīgi vai ātri braucis (231. p.); kas rīdījis cilvēku ar suni vai citu kustomi (233. p.); kas nav sniedzis palīdzību ugunsgrēkā un par notikušu ugunsgrēku nav paziņojis policijai (236. p. un 239. p.); kas traucēdams sabiedrisku mieru, trokšņojis, kliedzis un cēlis nekārtības (262. p.); kas izplatījis uztraucošas baumas un sacēlis sabiedrībā uztraukumu (paniku) (263. p.); kas patvaļīgi piesavinājis sev nepiederīgu titulu un atklāti nēsājis nepiederīgu goda zīmi (272. p.); kas ubagojis (276. p.); kas bez pienācīgas atļaujas vācis ziedojumus (izņemot organizāciju sapulcēs, kur ziedojumus vāc sabiedriskiem mērķiem) (277. p.); kas atklāti pārkāpis pieklājību, izrunādams nekaunīgus vārdus vai nekaunīgi uzvedies (280. p.); kas veltīgi mocījis mājlopus (287. p.);

- f) mantas bojāšana, krāpšana un uzticības nelietīga lietošana:

sodāms katrs, kas tīši bojājis svešu mantu (547. p.); kas tīši bojājis vispārējā lietošanā atrodošu ierīkojumu, priekšmetu, vai satiksmes ceļu, robežas, ežas, izlūkojuma izmērijuma ceļa zīmi; svešu augļu dārzu vai sējumu (549. p.); kas pielūžņojis upi, kanālu, avotu vai aku, kaut arī ūdens no tam nebojātos (548. p.); kas bojājis telegrafu vai telefonu (556. p.); kas traucējis un kas izdarījis bojājumu, kuŗš traucējis dzelzsceļa kustības vai ūdens brauciena drošību (558., 559. p. p.); kas nav paziņojis laikus dzelzsceļa sargam vai citam kādam sauszemes vai ūdens ceļa drošības uzraudzītājam par nejauši izdarītu ceļa vai brī-

dinājuma zīmes bojājumu (570. p.); kas piesavinājies viņam uzticētu kustāmu mantu (574. p.); kas izlietojis nelietīgi savu pilnvarojumu gādāt par svešu mantu vai mantiskām interesēm (577. p.); kas izdarījis krāpšanu (591.—598. p.); kas pamudinājis un pierunājis nepilngadīgu personu uz viņai neizdevīgu mantisku rīcību (611. p.); kas patvaļīgi medijs, ķēris zivis vai citu ko uz svešas zemes, svešā mežā vai svešos ūdeņos (623. p.); kas patvaļīgi cirtis svešā mežā vai piesavinājies no viņa kritušu, vējlaustu vai citas personas nocirstu koku (624. p.); kas iekapājot, mizu noplēšot vai citādā kārtā bojājis uz svešas zemes augošu koku (625. p.); kas svešā mežā, pret saimnieka aizliegumu, lasījis savvaļā augošas sēnes, ogas, augļus, patvaļīgi griezis velēnas, ņēmis smiltis un akmeņus, gājis pa svešu lauku vai pļavu pirms zāles (sējuma) novākšanas, patvaļīgi plūcis svešā laukā, dārzā vai apsētā pļavā puķes vai citus kādus sējumus vai stādījumus (633. p.);

g) dažādi pārkāpumi:

sodams katrs, kas sakūris uguni piekrastes bākas rajonā (392. p.); kas nav izpildījis saistošu noteikumu nosacījumus publikai uz dzelzsceļiem (piem. gājis pa dzelzsceļa stīgu) (397. p.); kas neatļautā laikā gājis, braucis vai vilcis kautko pār dzelzsceļu (kad pāreja bijusi slēgta) (398. p.); kas kavējis braukšanu vai iešanu pa vispārējai lietošanai nodotiem satiksmes ceļiem, aizkraudams (aizsprostodams) tos (407. p.); kas atstājis bez pienācīgas uzraudzības mazgadīgo, kuŗš tam bija uzticēts, ja uzraugāmais dēļ tam izdarījis noziegumu

(423. p.); kas nodarījis veselības satricinājumu (468. p.); kas aiz neuzmanības nodarījis miesas bojājumu (474. p.); kas, uzņemdamies gādāt par mazgadīgu vai slimu personu, atstājis to personu bez palīdzības (489., 490. p. p.); kas, būdams liecinieks citas personas dzīvības briesmām, nav sniedzis vai gādājis par palīdzību, kādu tas varētu sniegt bez saprātīgas baidīšanās par sevi vai citiem, vai nav par to ziņojis attiecīgai varai (491. p.); kas nav izpildījis likuma vai noteikumu nosacījumus par palīdzības sniegšanu slimam vai nesamaņas stāvoklī esošam (497. p.); kas cēlis neslavu kādai personai, izpaušdams, kaut arī tai klāt neesot, apstākli, kuŗš dara viņai negodu (531. p.); kas izpaudis apzināti nepatiesu apstākli, kuŗš satricina uzticību personas vai sabiedrības darbībai (540. p.); kas patvaļīgi attaisījis apzināti cita vēstuli vai citu kādu papīru (542. p.); kas nav ziņojis noteiktā kārtībā par viņa atrastu mantu, par kuŗu nav zināms, kam tā pieder un kuŗas vērtība pārsniedz 3 latus (571. p.); kas piesavinājies apslēptu mantu, kuŗu tas atradis zemē vai atrastu, vai pie viņa aizmirstu mantu (573. p.).

Kriminālvajāšana iesākās: 1) uz cietušo prievātpersonu sūdzību pamata; 2) uz tiesas iestāžu, prokuratūras un izmeklēšanas tiesneša ziņojumiem; 3) uz policijas un citu administratīvu iestāžu un personu ziņojumiem; 4) pati tiesa uz savu novērojumu pamata. Par pilnvarniekiem krimināllietās var būt katrs tiesību spējīgs pilsonis.

2. CIVILTIESĪBAS.

Civilā atbildība uzliekama par civiltiesiskiem pārkāpumiem, pie kam likums uzliek uz vienu personu mantisku zaudējumu atlīdzību, kuŗi cēlušies

otrai personai. Civillikumi regulē pastāvošās privāttiesības, noteikdami normas un pamatus pilsoņu dažādiem līgumiem, attiecībām un tiesībām. Ar attiecīgu procesa likumu palīdzību pilsonis var panākt tiesas palīdzību savu privāttiesību un prasību ievērošanai. Kaut gan katrs atbildīgs par savu darbību, taču ir arī izņēmumi — tā vecāki atbild par zaudējumiem, kuņus izdara mazgadēji bērni, saimnieks par kalpotājiem un strādniekiem u. t. t., viņu vaina pastāv vājā uzraudzībā.

Atsevišķas civiltiesiskas normas:

Katram jāzin likumi un pārējie likumiskie noteikumi un neviens nevar aizbildināties ar likumu nezināšanu vai tiesisku maldību (Viet. civ. lik. 2955. pants).

a) vecāku vara:

Vecākiem jā rūpējas par viņu varā stāvošo bērnu dzīvību un veselību, jāgādā tiem uzturs, apģērbs, kopšana, audzināšana un skološana, samērā ar viņu mantas un sabiedrisko stāvokli (199. p.); pret nepaklausīgiem un stūrgalvīgiem bērniem vecāki izlieto mājas pārmācības līdzekļus, bet ja arī tas nelīdz, tad vecāki var nodot bērnus sodīšanai valsts varai vai ieslodzīt cietumā (206. p.); bērniem jāparāda vecākiem vārdo un darbos paklausība, godbijība un mīlestība, pacietīgi jāpieņem viņu pamācības un norādījumi, jāciena viņu piemiņa pat pēc viņu nāves, bet ja vecāki nonāk bezpalīdzības vai nabadzības stāvoklī, tad bērniem jāgādā par viņiem (209. p.); vecāki, kā bērnu dabiskie aizbildņi, aizstāv viņus nodarītos personiskos apvainojumos, prasa par tiem likumīgu apmierinājumu, kā arī atlīdzību par viņiem nodarītiem zaudējumiem (206. p.); noslēgt visādus darījumus, bērni var tikai ar vecāku piekrišanu

(214. p.); nepilngadība skaitās līdz 21. gadu vecumam (269. p.); nepilngadīgam nav nekādas tiesiskas gribas;

b) lietu tiesības:

kustamas lietas, kuņas vēl nav atradušās neviena īpašumā (kā pērles, jūras gliemēžnīcas u. tml.), kļūst par tā īpašumu, kas viņas atradis un ņēmis savā varā (729. p.); tāpat dabiskā savvaļas stāvoklī atrodošu kustoni iegūst savā īpašumā tas, kas viņu noķer vai nogalina. Kas atradis kādu lietu, tad par to 3 nedēļu laikā jāpaziņo vietējai policijai (735. p.), pie kam atradējam pienākās atraduma alga līdz $\frac{1}{3}$ no atraduma vērtības (738. p.); aizliegts sagraut vai noārdīt vecu piļu, cietokšņu un citu senātnes pieminekļu atliekas (980. p.); jūra un Durbes, Vilgales, Engures, Usmas, Liepājas un Degermuižas ezeri neatrodās nevienā privātā īpašumā un atvēlēti katra brīvai lietošanai (1011. p.), bet publiskās upes (Daugavā, Gaujā, Ventā, Abavā, Misā, Lielupē un Aucē) katram ir tiesība smelt ūdeni, mazgāt veļu, peldēties, makšķerēt un braukt ar laivu, ciktāl ar to nekaitē sabiedrībai (1014., 1015. p. p.); ikvienam ir tiesība aizliegt trešām personām zvejot savos īpašumos (1031. p.); privāti meži atrodās to neaprobežotā rīcībā, kam viņi pieder (1057. p.);

c) prasījumu tiesības:

par nespējīgiem noteikt par savu mantu un par savu darbību ir atzīstāmi visi, kas stāv zem vecāku varas vai aizbildnībā (291. p.); gribas izteikumam jābūt nopietnam, kas izteikts pa jokam — tam nav nekādu tiesisku sekū (2950. p.); viltus ir otras personas pretlikumīga maldināšana ar nolūku, pie-

dabūt viņu pie viņas interesēm pretējas darbības vai bezdarbības (2977. p.), bet ja kāds viltu varējis viegli noskārst, tad tas neskaitās par pieviltu (2978. p.); visāda veida tiesiski darījumi jāizteic rakstiski (3025. p.), pie kam darījumu aktis var sastādīt tādā formā, kā kātrs vēlās, bez kādiem formāliem paraugiem (3035. p.); darījumu akti pašrocīgi parakstāmi (3037. p.), pie kam rakstīt nepratēji uzvelk sava paraksta vietā + + +, bet žīdi 000, kādām zīmēm apakšā kādai svešai — trešai personai, jāatzīmē zīmju uzvilcēja vārds, ar atzīmi, ka tas neprot rakstīt, pie kam tas trešai personai jāapstiprina ar savu parakstu (3038. p.); līgumi nav spēkā, ja vienai līgumslēdzēja pusei nav tiesiskas gribas spējas (3108. p.); likumīgi noslēgts līgums uzliek līgumslēdzējam pienākumu cieši izpildīt apsolīto (3209. p.); līgums ir ikviens vairāku personu savstarpēja vienošanās par kādu savstarpēju attiecību nodibināšanu, vai pārgrozišanu, vai izbeigšanu (3105. p.); ikviens tiesību aizskārums dod cietušam tiesību prasīt apmierinājumu (3284. p.); par rokas naudu jāsaprot tas, ko līgumu slēdzot viena puse dod otrai kā pierādījumu par noslēgto līgumu un kā nodrošinājumu viņa izpildīšanai (3359. p.); pēc rokas naudas iedošanas līgums kļūst neatceļams (3362. p.), bet ja pie līguma neizpildīšanas vainīgs rokas naudas saņēmējs, viņam tā jāatdod divkārtšā apmērā, bet ja vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē rokas naudu (3366. p.); ja kāds bojā cita drūvas, pļavas u. t. t., staigājot pa tām vai braucot, vai medījot, zvejojot, cērtot kokus, tad tādām var noķīlāt viņa

lietas — kā cirvi, šauteni u. t. t. (3391. p.); kīlātājam ir tiesība atstāt pie sevis nokīlāto tik ilgi, kā mēr apkīlātais to nav izpircis (3400. p.); katrs zaudējums, kas nav noticis nejauši, jāatlīdzina (3440. p.); zaudējumi, kuŗi izdarīti no maziem bērniem, jāatlīdzina no viņu mantas vai no tām personām, kuŗām piekrit, vai kuŗām uzticētas šo bērnu uzraudzība, ja zaudējumi trešai personai izdarīti nepietiekošas uzraudzības dēļ (3445. p.); ja viena puse apņēmas piegādāt otrai noteiktu lietu par zināmu cenu, tad piegādātājam nav tiesības atteikties no uzņemtās saistības (4020. p.); ires līgumi, kuŗos norunāta mēneša vai nedēļas maksa, uzteicami mēnesi vai nedēļu iepriekš (4106. p.), bet uz nenoteiktu laiku noslēgts nomas vai ires līgums izbeidzās tikai pēc iepriekšējās 6 mēn. uzteikšanas (4104. p.); par zaudējumiem, kādi ceļās mantai nozūdot vai bojājoties tās pārvašanās laikā, atbild važonis (4258. p.); derības atzīstamas par spēkā esošām, ja tās noslēgtas nopietnībā, to priekšmets nav neatļauts un piedāvātā summa nav nesamērīga ar derētāja mantas stāvokli (4354. p.); tad viņas atzīstamas kā prasību tiesību līgums; par māļlopa vai meža kustoņa nodarītiem kaitējumiem atbild lopa vai kustoņa turētājs (4577. p.), bet ja zaudējums cēlies no cietušā paša neuzmanības vai no tam, ka viņš kustoni kaitinājis, tad tiesība uz atlīdzību atkrīt, bet ja kustoni kaitinājusi kāda trešā persona, tad zaudējums jāsedz viņai (4583., 4584. p. p.).

Audzinātāji un vadoni! Pārlasat rūpīgi šo nodalu, jo izejot ar zēnu pulciņu ārpus telpām, pieņemoties ļautrībai un draiskulībai, ātri vien var no-

tikt atgadījumi, kuŗu dēļ jums iznāks nepatikšanas (piem. zēni nobradā svešus laukus, mežā griež nūjas, pat par puķu plūkšanu pļavā, dažs bārgs saimnieks liks sastādīt pret jums protokolu!).

Pēcvārdam.

Mūsu skolas audzināšana iet pa šādu ceļu: garīgā audzināšana (zināšanas) — fiziskā audzināšana (miesas un veselības izkopšana) — ētiskā audzināšana (rakstūrs). Piegriežot skolā galveno vērību zināšanām, pārējie divi audzināšanas faktori audzēkņiem paiet secen vai arī iztrūkstošā audzināšana jāiegūst ārpusskolas organizācijās, kādu mums ir bezgala daudz, kā ne katrs izvēlās to derīgāko. Ja mūsu skolas gribētu vienlīdzīgi sniegt saviem audzēkņiem i garigo, fizisko, i ētisko audzināšanu, viņām savas mācības vasaras mēnešos jāpārnes no telpām uz brīvo dabu. Te nepietiek ar īsiem sirojuņiem dabas zinības u. c. nolūkos, bet kā ideāls tiek uzskata īta ilgstoša dzīve brīvā dabā, zem paidagogu saprātīgas vadības.

Ir nenoliedzams fakts, ka skolas jaunatne, tiklīdz iesācies pavasaris, sēdēdami saules sakarsētās klasēs, neseko mācībām, bet domās dzīvo pavisam citur — tur, kur čalo strauti, silda saule un pavasara vēji glāsta zaļos stiebrus.

Un kur gan jūs labāk pasniegsit pilnīgo skolas audzināšanu (zināšanas + veselība + rakstūra izkopšana), kā brīvā dabā? Pārdomājat paši, kur šīs mācības atsaucīgāki tiks uzņemtas: vai klasē skolas sienās, vai klasē uz zaļa maura, smaržojoša meža vidū, pie tam klasē jūs varat dot vienā laikā tikai vienu audzināšanu, te — visus trīs veidus:

garīgā audzināšana — dabas zinības, ģeogrāfija, zīmēšana, dziedāšana, lasīšana, valodas u. t. t.;

fiziskā audzināšana — veselības higiēna, disciplina,

praktiski rokdarbi, apģērbā kopšana, mājturība (meitenēm) u. t. t.;

tikumu audzināšana — pienākumi pret sevi, sabiedrību, valsti u. t. t.

Bet mēs to negribam saprast. Tomēr reiz nāks paaudzes, un taisni šādā audzināšanā viņas atstās aiz sevis stiprus un spējīgus pēcnācējus, kā mēs uz mūsu jaunatni, lepoties, pagaidām, nevaram. Uz labo pusi jau iet — rodas skolas, kuŗas organizē; ārzemēs obligātoriskos, skolas dārzus, kuŗi noder skolniekiem par atpūtas vietu brīvlaikā un kur skolotāji rod uzskatāmības līdzekļus, praktiskus darbus dabas u. c. mācībās. Nāks laiks, un visas klases dzīve tiks pārnesta brīvā dabā.

Šis grāmatiņas nolūks atgādināt visām tām organizācijām, kuŗas ved mūsu jaunatni nometnēs un vasaras kolonijās, ka dzīve brīvā dabā nenozīmē atpūtu, bet gan audzināšanu tai daļā, kuŗa palikusi novārtā: veselīgu miesu un veselīgu rakstūru!

Kārlis L. V a n a g s.

Literātūra:

Dr. V. W. Hermeden „Das Sommerlager.“; D. J. Morgan „Standing Camps.“; J. Lewis „How to run a Scout-Camp.“; H. Fritzche „Das Lagerbuch“; „Minimum Standards for Camps“, Departament for Camping B.-Sc. of America; ģen. R. Bāden-Powell's „Skautmasters“; kapt. R. Filipsa „Kopu sistēma.“; Dž. Jūzs „Audzināšanas un mācīšanas kļūdas.“; O. Gaups „Bērna psiholoģija.“; A. Dauge „Skolas ideja un tautas audzināšana.“; ģen. K. Goppers „Esi modrs.“ un „Militārās audzināšanas pamati.“

Vecāki!

Divpadsmit dibinātu iemeslu kāpēc Jūsu zēnam jāpaliek par skautu.

1. Skautisms aizvieto zēna brīvo laiku ar veselīgu nodarbošanos labā sabiedrībā. **Vai jūs zināt kur savus vaļas brīžus pavada jūsu zēns?**
2. Skautisms izveido zēna raksturu, kas ir nepieciešams katram, kas grib dzīvē gūt panākumus. **Vai jūs ar sava zēna rakstura īpašībām esat apmierināti? Skola viņas neizlabos!**
3. Skautisms nav militara kustība, bet mūsu mērķis ir tikai radīt labi audzinātus pilsoņus. **Kāpēc lai tad arī Jūsu zēns nebūtu cienīgs Latvijas ozols?**
4. Skautisms dod zēnam iespēju nodarboties Dievam un līdzcilvēkiem, kas ir reliģijas pamats. **Atļaujiet arī savam zēnam kalpot sabiedrībai!**
5. Skautisms dara zēnu veiklu un izturīgu. **Dodat jūsu zēnam ko prasa jaunība un dzīves prieks.**
6. Skautisms dod zēnām veselību. **Neliedzat savam zēnam caur dzīvi nometnēs un arodniecisku pašdarbību sasniegt spēcīgu prātu veselīgā ķermenī.**
7. Skautisms izveido jaunekļa iedzīmtās gara dāvanas. **Palīdzat savam zēnam dabīgā ceļā atrast nozari viņa karjerai.**
8. Skautisms izkopj zēnā pašdarbības garu. **Vai jūsu zēns prot palīdzēt sev un citiem?**
9. Skautisms audzina zēnos godprātību un izveido viņos pienākuma apziņu. **Vai jūsu zēns būtu pilnīgs arī bez šīm īpašībām?**
10. Skautisms sniedz zēnam laimīgus brīžus. **Atļaujiet taču arī savam zēnam brīvā dabā, jautru biedru sabiedrībā pārliecināties, ka jaunība ir skaistākais mūža posms.**
11. Skautisms paplašina zēna gara pasauli un redzes aploku. **Tikai skautos jūsu zēns mācīsies pazīt cik dzīve ir skaista, pasaule ir plaša un cik maz tas vēl ko zin!**
12. Skautisms grib izveidot vīrieti no jūsu zēna. **Atvēlat mums viņu audzināt par godīgu un apzinīgu Latvijas pilsoni!**

Nekavējaties un pieprasat Skolas ielā № 1, skautu štabā, adresi kur jūsu zēns varēs iestāties skautu pulciņā.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0305070340

21, - 1

apv-

75 sant.

20 MAR 1929